

Turvallisuus- ja
puolustusasiain komitea

TPAK

Ruotsin, Norjan ja Tanskan kriisivalmiusjärjestelyt ja niiden kehittyminen 2000-luvulla sekä pohjoismaisten mallien vertailu

Leena Huovinen

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Ruotsin, Norjan ja Tanskan kriisivalmiusjärjestelyt
ja niiden kehittyminen 2000-luvulla sekä
pohjoismaisten mallien vertailu

Leena Huovinen, TPAK-sihteeristö
31.7.2009 Helsinki

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

PL 31, 00131 HELSINKI

www.defmin.fi

Taitto: Tiina Takala/puolustusministeriö
Paino: Kirjapaino Keili, 2009

ISBN: 978-951-25-2040-4

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	2
2	RUOTSI	3
	2.1 Kansallisen turvallisuuden strategia.....	3
	2.2 Kokonaismaanpuolustus	5
	2.3 Yhteiskunnan kriisivalmius.....	8
3	NORJA	13
	3.1 Kansallisen turvallisuuden strategia.....	13
	3.2 Kokonaismaanpuolustus	15
	3.3 Yhteiskunnan kriisivalmius.....	16
4	TANSKA	23
	4.1 Kansallisen turvallisuuden strategia.....	23
	4.2 Kokonaismaanpuolustus	25
	4.3 Yhteiskunnan kriisivalmius.....	27
5	POHJOISMAISTEN MALLIEN VERTAILU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	34
LIITTEET		
Liite 1	Ruotsin kriisivalmiusorganisaatio	39
Liite 2	Norjan kriisivalmiusorganisaatio	40
Liite 3	Tanskan kriisivalmiusorganisaatio	41
Liite 4	Kokonaisvaltaisen valmiussuunnittelun malli.....	42
Liite 5	Taulukko: Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan kriiseihin varautumisen vertailu	43
LÄHTEET	.....	44

1 JOHDANTO

Suomen poikkihallinnollinen, yhteistyöhön ja kokonaisvaltaiseen ajatteluun perustuva kokonaisuomaanpuolustuksen toimintamalli on ollut ainutlaatuinen tapa taata kansallinen turvallisuus ja yhteiskunnan ydintoimintojen turvaaminen kaikissa tilanteissa. Suomen varautumisjärjestelyiden laajempi kehittäminen on kuitenkin tullut ajankohtaiseksi yhteiskunnassa ja kansainvälisessä ympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Yhteiskunnan varautumisjärjestelyiden muutostarpeita niin rakenteellisesti kuin varautumista ohjaavien asiakirjojen osalta selvittämään ollaan perustamassa erillistä komiteaa. Myös Suomen varautumisjärjestelyiden kulmakivi, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia (YETT), tullaan päivittämään vuosina 2009–2010. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on antaa Suomen varautumisen kehittämishankkeita varten tarvittavia tietoja muiden Pohjoismaiden varautumisesta ja niiden ”parhaista käytännöistä”, joista saattaisi olla hyötyä Suomen kriiseihin varautumisen järjestelmää uudistettaessa.

Tutkimus perustuu puolustusministeriön erityisasiantuntija Anu Sallisen tekemään tutkimukseen Sotilaallinen maanpuolustus ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen Pohjoismaissa 2000-luvun alussa. Tässä tutkimuksessa on kuitenkin keskitytty yleisen turvallisuuspoliittisen analyysin ja maanpuolustuksen sijasta enemmän pohjoismaisiin kriisivalmiusjärjestelyihin ja niissä 2000-luvulla tapahtuneisiin muutoksiin, täydentäen ja jatkaen Sallisen tekemää tutkimusta. Sallinen on edesauttanut tämänkin tutkimuksen tekoa asiantuntevin kommentein ja kehitysehdotuksin sekä olemalla mukana tutkimusta varten tehdyissä haastatteluissa.

Tutkimus etenee maittain niin, että ensin esitellään lyhyesti maan turvallisuus- ja puolustuspoliittista historiaa ja luodaan yleiskatsaus turvallisuuspolitiikan muutoksiin, minkä jälkeen käydään tiivistetysti läpi kokonaisuomaanpuolustuksen järjestelyt. Seuraavaksi syvennyttään yhteiskuntien kriisivalmiusjärjestelyihin ja niissä viime aikoina tapahtuneisiin muutoksiin. Viimeiseksi tehdään yhteenveto ja vertaillaan eri maiden varautumismalleja.

Keskeisiä tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Miten turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ovat kehittyneet tutkittavissa maissa vuoden 2004 jälkeen?
2. Miten kokonaisuomaanpuolustusta on uudistettu vuoden 2004 jälkeen ja onko käsite yhä käytössä?
3. Mitkä ovat rauhanajan varautumisen ja kriisivalmiuden kokonaiskonseptit, kehitystrendit ja ongelmakohdat?
4. Onko muiden Pohjoismaiden varautumisratkaisuihin sellaisia ”parhaita käytäntöjä”, joita Suomi voisi hyödyntää YETT- strategian päivittämisessä?

2 RUOTSI

2.1 Kansallisen turvallisuuden strategia

Ruotsin turvallisuuspolitiikan tavoitteena on perinteisesti ollut se, että kaikissa tilanteissa ja kaikin mahdollisin keinoin, valtio voi itsenäisesti tai vapaaehtoisen yhteistyön pohjalta turvata toimintansa vapauden ja yhteiskunnan kehittämiseen tähtäävät toimet. Ruotsin on lisäksi ollut kyettävä omalla toiminnallaan vakautamaan toimintaympäristöään ja tukemaan sen rauhanomaista ja demokraattista kehitystä sekä pyrkiä estämään konfliktien syntyä ja niiden eskaloitumista. Turvallisuuspolitiikan keskeisimpänä lähtökohtana on edelleen sotilaallinen liittoutumattomuus rauhanaikana tähdäten tarvittaessa puolueettomuuteen sodassa. Tästä huolimatta positiivisen poliittis- sotilaallisen kehityksen seurauksena painopistettä yhteiskunnan varautumisessa ja valmiudessa on enenevässä määrin siirretty rauhanajan kriiseihin ja konflikteihin.¹

Uusimmassa, vuoden 2006 kansallisessa turvallisuusstrategiassa määritellään seuraavanlaiset turvallisuustavoitteet: perusarvojen (kuten demokratia, oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet) ylläpitäminen, kansan elinmahdollisuuksien ja terveyden suojelu ja yhteiskunnan toimivuuden ylläpitäminen, mihin sisältyy terveydenhuollon, kommunikaatiojärjestelmien, energiansaannin sekä erilaisten tavaroiden ja palveluiden saannin turvaaminen. Strategiassa korostuu vallalla olevan laajan turvallisuuskäsitteen mukaisesti sotilaallisten uhkien sijaan uudenlaiset uhat ja niiden jatkuva kehittyminen. Nykyajan uhat ovat monimutkaisia ilmiöitä, joilla saattaa olla vaikutuksia moniin eri yhteiskunnan sektoreihin ja lisäksi ne ovat usein valtioiden rajat ylittäviä. Uusien uhkien ennakoimattomuus ja äkillisyys aiheuttavat ongelmia. Olisi pystyttävä katsomaan avarasti eteenpäin ja kyettävä samalla varautumaan odottamattomaan.²

Turvallisuusuhkien globaali luonne on lisännyt jo ennestään tiivistä kansainvälistä yhteistyötä, mikä on keskeinen osa ruotsalaista turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Ruotsin kansainvälisen yhteistyön tärkeimmät foorumit muodostavat EU, YK ja Naton rauhankumppanuus. YK:lla on Ruotsin näkökulmasta katsottuna edelleen ylin vastuu kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden edistämässä.³ Ruotsi haluaa omalta osaltaan edistää YK:n toimintaa sekä vauhdittaa sen uudistusprosessia, jotta YK:sta tulisi entistä joustavampi ja kyvykkäämpi toimija. Euroopan unionin puitteissa tapahtuvalla yhteistyöllä on erikoisasema ruotsalaisessa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. EU muodostaa Ruotsin kansainvälisen toiminnan jalustan mukaan luettuna toiminta YK:ssa. Ruotsi tukee EU:n kehitystä yhä vaikuttavammaksi poliittiseksi toimijaksi. EU:lla on Ruotsin näkemyksen mu-

1 Sallinen 2005, 13

2 En strategi för Sveriges säkerhet 2006:1, s.16-17

3 Sallinen 2005, 14

kaan käytössään monipuoliset ulkopoliittiset välineet vaikuttaa useilla politiikan osa-alueilla ja edistää muun muassa ihmisoikeuksien toteutumista sekä antaa kehitysapua.

Naton rauhankumppanuudella Ruotsi haluaa omalta osaltaan olla vahvistamassa transatlanttista yhteistyötä ja tukea Naton kansainvälisiä kriisinhallintatehtäviä.⁴ Nato-jäsenyys tulee tuskin kuitenkaan olemaan vuoden päästä pidettävien vaalien agendalla, koska Kansanpuolue on ainoa puolue, joka jäsenyyttä innokkaasti ajaa.⁵ Ruotsin kanta liittoutumiseen on lähinnä historiallisista syistä erittäin vaikea. Ruotsissa on koettu, että yksi tärkeimmistä syistä miksi se on voinut pysytellä sotien ulkopuolella aina 1800-luvulta asti, on juuri sotilaallinen liittoutumattomuus.⁶ Ruotsilla on Naton tarjoamien puitteiden lisäksi laajaa kahdenvälistä turvallisuusyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa, mikä käsittää myös puolustusteollisen yhteistyön.

Pohjoismainen turvallisuusyhteistyö on Ruotsille tärkeää. Tämä ilmeni muun muassa Ruotsin turvallisuus- ja puolustuspoliittista asemaa käsittelevässä raportissa Säkerhet i samverkan, joka valmistui vuonna 2007. Raportissa tehtiin merkittävä uusi linjaus, joka oli toteamus siitä, että Ruotsi on sitoutunut muiden unionimaiden ja Pohjoismaiden puolustamiseen myös sotilaallisesti tarpeen niin vaatiessa. Ruotsi myös odottaa näiltä mailta vastaavaa solidaarisuutta itseensä kohdistuvassa aseellisessa hyökkäyksessä. Vuoden 2008 puolustuspoliittisessa selonteossa Försvaret i användning painotetaan pohjoismaisen puolustusyhteistyön merkitystä Pohjoismaiden intressien turvaamisessa ja vakauden sekä turvallisuuden edistämisessä niin maiden lähialueilla kuin muualla maailmassa. Ruotsissa on laaja poliittinen tuki pohjoismaiselle yhteistyölle ja sen syventämiselle. Ruotsin näkemyksen mukaan käytännön tarpeista lähtevän yhteistyön avulla Pohjoismaat voisivat yhdessä vastata paremmin uudenlaisiin uhkiin, jotka saattavat vaikuttaa maiden intresseihin. Pohjoismaisen yhteistyön tarvetta painotetaan erityisesti joukkojen koulutuksessa ja harjoituksissa sekä materiaali- ja logistiikkakäytöksissä.⁷

Huhtikuussa 2009 Tukholmassa pidettiin yhteiskunnan turvallisuuteen ja kriisivalmiuteen liittyvä pohjoismainen ministerikokous, jonka lopputuloksena oli Hagan julistus. Julistuksessa nähdään pohjoismaisen yhteistyön perustuvan yhteisille arvoille ja kulttuuriselle sekä maantieteelliselle läheisyydelle. Julistuksessa uskotaan pohjoismaisesta yhteistyöstä olevan hyötyä myös Pohjoismaiden esiintyessä kansainvälisillä areenoilla. Julistuksen lopputuloksena päätettiin syventää pohjoismaista yhteistyötä seuraavin tavoin: kehittämällä pelastuspalveluyhteistyötä, lisäämällä yhteisten harjoitusten määrää, järjestämällä ”workshop”, johon osallistuu Pohjoismaiden valmiusviranomaisia ja vapaaehtoisjärjestöjä sekä tiivistämällä alan tutkimuksellista yhteistyötä.⁸

4 Säkerhet i samverkan 2007:46, s. 11

5 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

6 Helsingin Reservin Sanomat 4/2009, s.11

7 Försvaret i användning 2008:48, s. 53, 59

8 <http://www.regeringen.se/sb/d/11432/a/125556>

Ruotsin vuoden 2006 turvallisuusstrategian mukaan laaja-alainen ja ennakoiva turvallisuuspolitiikka ei enää rajoitu vain perinteisten puolustuspolitiikan ja ulkopolitiikan aloille, vaan sisältää myös elementtejä kehitysapupolitiikasta, ympäristöpolitiikasta sekä rikos- ja kriminaalipolitiikasta. Ruotsi katsoo muun muassa ympäristöongelmien kuten ilmastonmuutoksen ennaltaehkäisyn olevan erittäin tärkeässä asemassa turvallisuuden lisäämisessä maailmassa, sillä näillä muutoksilla voi pitkällä tähtäimellä olla köyhyyttä lisääviä ja levottomuuksiin johtavia vaikutuksia. Ruotsissa ilmastonmuutos on ilmennyt lisääntyneinä tulvina, myrskyinä ja maanvyöryinä, joista on aiheutunut valtavia tuhoja. Ruotsin mielestä olisi ensiarvoisen tärkeää, että vuoden 2009 aikana saataisiin aikaiseksi kansainvälinen ilmastopöytäkirja, johon kaikki ilmastonmuutoksen kannalta tärkeimmät valtiot sitoutuisivat. Muita suuria turvallisuuspoliittisia haasteita ovat Ruotsin mukaan informaatioteknologiaan liittyvät uhkat sekä mahdollinen ympäristöönnettomuus Itämerellä.

Ruotsin lähitulevaisuuden haasteena on 1.7.2009 alkanut EU-puheenjohtajuus. Ruotsin hallitus on päättänyt painottaa viittä eri aihekokonaisuutta EU-puheenjohtajuutensa aikana. Nämä aihekokonaisuudet ovat: ilmasto-, ympäristö- ja energiakysymykset; työllisyys, kasvu ja kilpailukyky; turvallisempi ja avoimempi Eurooppa; EU:n Itämeristrategia sekä EU globaalina toimijana (mihin sisältyy EU:n jatkuva laajeneminen).⁹ Ruotsin puolustusministeriön painopisteet EU-puheenjohtajuuskaudella liittyvät EU:n kriisinhallintakyvyn kehittämiseen, EU:n taistelujoukkojen käytettävyyden parantamiseen, siviili-sotilasyhteistyön lisäämiseen, Naton ja EU:n yhteistyön parantamiseen sekä merivalvontayhteistyön syventämiseen.¹⁰

2.2 Kokonaismaanpuolustus

Kokonaismaanpuolustuksen juuret ulottuvat Ruotsissa 1920-luvulle ja ensimmäiseen maailmansotaan perustuviin kokemuksiin, vaikka järjestelmä alkoi kuitenkin varsinaisesti muotoutua toisen maailmansodan jälkeen. Kokonaismaanpuolustus mainitaan virallisesti ensimmäisen kerran vuoden 1954 puolustusselonteossa ja se oli aina näihin päiviin saakka ruotsalaisen varautumisjärjestelmän ydin. Kokonaismaanpuolustus suunniteltiin kattamaan kaikki yhteiskunnan toiminnot ja se jaettiin Ruotsissa sotilaalliseen maanpuolustukseen ja siviilipuolustukseen.¹¹ Vuoden 2008 budjettiesityksessä kokonaismaanpuolustuskäsitteestä (totalförsvaret) kuitenkin luovuttiin ja sen nimi vaihdettiin kokonaisvaltaiseksi maanpuolustamiseksi, mikä muodostaa yhdessä yhteiskunnan kriisivalmiuden kanssa kokonaisuuden: puolustus sekä yhteiskunnan kriisivalmius (försvaret samt samhälls krisberedskap).

9 http://www.swedenabroad.com/News_____8787.aspx?slaveid=72070
10 <http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/93/20/943c282e.pdf>
11 Sallinen 2005, 31

Samanaikaisesti poistettiin puolustuspolitiikan jako sotilaalliseen- ja siviili- puolustukseen. Nykyään siviilipuolustuksen ja siviilisektorin valmiuteen liittyvät toimet, erityisesti kriisivalmiussuunnittelun osalta, ovat niin pitkälle integroituja, ettei ole enää tarkoituksenmukaista erottaa toimia, jotka on suunnattu erityisesti siviilipuolustusta silmällä pitäen ja toisaalta toimia, jotka on suunnattu yleisesti yhteiskunnan kriisivalmiuteen. Siviilipuolustuksen tehtävät ja tavoitteet katsotaan siis voitavan tyydyttää rauhanajan kriisivalmiuteen suunnatuilla resursseilla ja toimilla.¹² Siviilipuolustus on jäljellä enää juridisena käsitteenä.¹³ Kokonaisvaltainen maanpuolustus koostuu siten nykyään operatiivisesta toiminnasta, valmiusrakenteesta ja tutkimuksesta sekä teknisestä kehityksestä. Vaikka kokonaismaanpuolustusta ei käytetä aktiivisesti enää terminä, elää se kuitenkin vielä aktiivisesti muun muassa lainsäädännössä.¹⁴

Jo vuoden 1996 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa päätettiin, että laaja turvallisuuskäsite tulisi ohjaamaan myös kokonaismaanpuolustuksen toimintoja. Tavoitteeksi muodostui kokonaiskuvan rakentaminen mahdollisista uhista sekä kokonaismaanpuolustuksen ja yhteiskunnan kriisivalmiuden tehtävistä ja resursseista niin rauhan kuin mahdollisen sodan aikana. Keskeiseksi vaatimukseksi muodostui sopeutumiskyky uudistettaessa kokonaismaanpuolustusta vastaamaan turvallisuuspoliittisen tilanteen haasteisiin ja laajennettaessa kokonaismaapuolustuksen resurssien käyttöalaa kansainväliseen kriisinhallintaan, rauhanturvaamisoperaatioihin ja soveltuvien osien yhteiskunnan vahvistamiseen rauhanajan kriisejä ja häiriötiloja vastaan.¹⁵

Ruotsin 90-luvun lopulla alkanut puolustuspoliittinen muutosprosessi on nyt edennyt siihen pisteeseen, että Ruotsin hallitus antoi maaliskuussa 2009 esityksensä (Ett användbart försvar 2008/09:140) puolustusvoimien kehittämisestä vuosina 2010–2014. Esitys perustuu puolustustoimikunnan (Försvarsberedning) raportteihin ja puolustusvoimien omaan esitykseen. Esityksen mukaan Ruotsin puolustuksen täytyy olla sopeutunut tämän päivän uhkakuviin ja nopeisiin tapahtumaketjuihin, joissa konflikteja syntyy ja ratkaistaan. Tämä vaatii käyttökelpoista ja helposti saatavilla olevaa joustavaa puolustusjärjestelmää, jolla voidaan vastata eri uhka- ja kriisimalleihin. Osana puolustusvoimien kehittämisprojektia Ruotsin hallitus on teettänyt selvityksen puolustusvoimien tukitoimista Ett användbart och tillgänglig försvar – Stödet till Försvarsmakten, mikä julkaistiin kesäkuun 2009 alussa. Selvityksen mukaan puolustusvoimien tukitoimintoja aiotaan lakkauttaa ja uudelleen organisoida niin että saadaan aikaan mittavia säästöjä. Tarkoituksena on siirtää säästettyjä varoja puolustusvoimien operatiivisen toiminnan kehittämiseen. Osana tukitoimintojen uudistusta aiotaan Försvarets materielverk (FMV) ja Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) lakkauttaa ja yhdistää osia niiden toiminnoista uudeksi tukiviranomaiseksi puo-

12 Ibid., 58

13 SOU 2008:101 Ny inriktning av frivillig beredskapsverksamhet, s.60

14 Totalförsvarsplikten i framtiden 2008:98, s. 31

15 Sallinen 2005, 31

lustusvoimille.¹⁶ Uusi viranomainen tullaan perustamaan viimeistään tammikuussa 2012 ja sen pääasiallisiksi tehtäviksi tulee kaluston ja tarvikkeiden hankkiminen puolustusvoimien määräysten mukaisesti sekä kokonaisuun puolustuksen ja kansainvälisen turvallisuuden tutkimus- ja selvitystyöt.¹⁷

Ruotsin puolustustoimikunta arvioi kesällä 2008, ettei yleinen asevelvollisuus enää sovellu puolustusvoimien tehtävien täyttämiseen. Ruotsi luopuu yleisestä asevelvollisuudesta vuoteen 2014 mennessä. Tulevaisuudessa asepalvelukseen halutaan vuosittain 4000 vapaaehtoista, kun tällä hetkellä vastaava luku on 5000. Päätös on herättänyt ruotsalaisten keskuudessa voimakasta kritiikkiä. Hallitus on asettanut tavoitteeksi luoda noin 50 000 sotilaan puolustusvoimat, joka koostuisi 28 000 hengen operatiivisesta osasta ja 22 000 hengen kodinturvajoukoista. Operatiivisen osan sotilaista kolmasosa tulee palvelemaan sopimussotilaina eli ammattilaisina ja kaksi kolmasosaa tulisi olemaan valmiussotilaita, jotka normaalisti ovat töissä siviiliyhteiskunnassa ja jotka tarpeen mukaan pyritään sitouttamaan valmiussopimuksilla palvelukseen. Erityinen haaste tässä uudessa järjestelmässä on se, löytyykö riittävästi vapaaehtoisia nuoria tekemään 5–7 vuoden mittaisen palvelus- tai valmiussopimuksen. Ruotsissa maanpuolustustah- to on kuitenkin perinteisesti ollut korkea.¹⁸

Vapaaehtoisuuteen perustuvat kodinturvajoukot ovat keskeinen osa Ruotsin aluepuolustusta ja niiden merkitys on kasvanut lisääntyneen koulutuksen sekä käytettävyyden parantuessa: nykyään kodinturvajoukkoja voidaan tarvittaessa siirtää myös maan muihin osiin.¹⁹ Kodinturvajoukkojen keskeisiin tehtäviin kuuluu rauhanaikana erilaisia yhteiskunnan kriisivalmiutta tukevia tehtäviä kuten kadonneiden etsintöjä ja tulvien sekä lumimyrskyjen jälkitöissä auttamista ja sodan aikana eri kohteiden suojelua sekä vartiointia sabotaaseilta.²⁰

Ruotsin puolustusvoimien perustehtävät ovat pysyneet suhteellisen muuttomattomina 90-luvulta lähtien.²¹ Hallituksen budjettiehdotuksessa vuodelle 2009 puolustusvoimien tehtävät määritellään seuraavanlaisiksi:

- Ruotsin alueellisen koskemattomuuden puolustaminen ja kriisien syntymisen ennaltaehkäiseminen Ruotsin turvallisuusympäristössä osallistumalla rauhaa edistäviin operaatioihin ulkomailla,
- heikentyneessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa kyettävä vastaamaan tilanteeseen ja torjumaan uhat, jotka voivat kohdistua Ruotsiin (tähän sisältyy vaatimus lisätä valmiutta osallistua kansainvälisiin operaatioihin) ja
- turvallisuuspoliittisen tilanteen muuttuessa vakavaksi hallituksen ja valtiopäivien päätösten mukaisesti kyettävä vastaamaan eriasteisiin ja laajuudeltaan erilaisiin sotilaallisiin hyökkäyksiin, jotka uhkaavat maan rauhaa ja itsenäisyyttä.

16 <http://www.regeringen.se/sb/d/10562/a/126447>

17 Ett användbart och tillgängligt försvar—Stödet till Försvarsmakten, Rapport 2009:A s. 100–101

18 Regeringens proposition 2008/09:140, Ett Användbart försvar

19 Ibid.

20 Sallinen 2005, 41

21 Ibid., 37

Näiden tehtävien lisäksi puolustusvoimien tulee pystyä toimimaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ja tarvittaessa antamaan muun muassa materiaalia näiden käyttöön virka-apuna, mikäli se on tarkoituksenmukaista.²² Ruotsissa tällainen toiminta ei kuitenkaan ole historiallis-poliittisista syistä yhtä laajaa kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa.

2.3 Yhteiskunnan kriisivalmius

Perinteisen sotilaallisen uhan poistuttua ja uusien uhkien sekä riskien ollessa pääsääntöisesti ei-sotilaallisia uhkia Ruotsissa on katsottu, että yhteiskunnan varautumisperusteiden on muututtava. Painopistettä yhteiskunnan yleisessä valmiudessa on viime vuosina siirretty entistä selkeämmin rauhanajan kriisivalmiuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että yhä suurempi osa yhteiskunnan varautumisesta ja valmiustyöstä tehdään perinteisen puolustuspolitiikan ulkopuolella. Kriisivalmiusjärjestelmä tulee kyetä rakentamaan siten, että sillä pystytään vastaamaan joustavasti erilaisiin uhkiin, myös sellaisiin joita ei vielä pystytä tarkasti määrittelemään.²³ Hallituksen esityksessä 2007/08:92 Stärkt krisberedskap—för säkerhets skull kriisivalmius määritellään koulutuksen, harjoitusten ja sellaisten toimenpiteiden sekä rakenteiden muodostamaksi kyvyksi, minkä avulla voidaan ennalta ehkäistä, vastustaa ja käsitellä kriisitilanteita.

Ruotsin kriisivalmiusjärjestelmässä (ks. Liite 1) valtioneuvostolla on ylin vastuu kansallisen tason kriisivalmiudessa. Tämä vastuu korostuu erityisesti vakavissa häiriö- ja kriisitilanteissa, joissa vaikutukset ovat suuria ja leviävät laajalle niin alueellisesti kuin eri viranomaisten toiminta-alueille. Kansallisen tason vastuu perustuu ministeriöiden normaaliin sektorivastuuseen kuitenkin niin, että puolustusministeriöllä on yhteensovittava vastuu kriisivalmiuteen liittyvistä toimista.²⁴ Käytännössä tämä tehtävä oli aikaisemmin annettu ministeriön alaisuudessa toimineelle Krisberedskapsmyndighetenille (KBM) ja 1.1.2009 alkaen uudelle viranomaiselle Myndigheten för samhällsskydd och beredskapille (MSB). Valtioneuvoston kriisivalmiusvastuu on pääasiassa strategisen tason vastuuta, kun taas käytännön tasolla vastuu on eri viranomaisilla. Ministeriöt ovat Ruotsin valmiuslain mukaan velvoitettuja tekemään kriisivalmiussuunnitelmat ja niillä täytyy olla kriisivalmiusorganisaatio sekä valmiuspäivystäjä.²⁵

Ruotsalaisessa kriisivalmiudessa pyritään siihen, että koko yhteiskunta selviäisi niin suurista kuin pienistä kriiseistä. Kriisivalmiudella tähdätään kansalaisten elämän ja terveyden suojeluun, yhteiskunnan toimintakyvyn ylläpitä-

22 Ibid., 39

23 Sallinen 2005, 64

24 Ibid.

25 <http://www.regeringen.se/sb/d/1477/a/108973>

miseen sekä perusarvojen kuten demokratian ja ihmisoikeuksien suojeluun.²⁶ Yhteiskunnan kriisivalmiuden organisointia ja johtamista ohjaavat perusperiaatteet Ruotsissa ovat: Vastuuperiaate eli se, jolla on vastuu toiminnasta rauhanaikana ja normaaliolosuhteissa, on vastuussa toiminnasta myös kriisi- ja sota-aikana sekä kriisivalmiuden suunnittelusta ja kriisivalmiuden toteuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Samankaltaisuusperiaate: organisaatioiden toimintaa tulee toteuttaa ja johtaa mahdollisimman pitkään samasta paikasta ja samalla tavalla niin rauhan, kriisin kuin sodankin aikana. Läheisyysperiaate: kriisivalmius ja sen toimet tulee toteuttaa yhteiskunnassa mahdollisimman alhaisella tasolla. Kaikkien viranomaisien, läänien ja kuntien on tehtävä toiminnastaan riski- ja uhka-analyysi kartoittaakseen omalla toimialueellaan ne ongelmakohtat, jotka voivat eskaloitua ja siten vaikeuttaa vakavastikin normaalia toimintaa. Valmius rakentuu kriisivalmiusrakenteelle, joka perustuu sektori- ja aluevastuulle sekä samankaltaisuus- ja läheisyysperiaatteille. Suunnittelussa korostetaan lisäksi kokonaiskuvan muodostamista ja alhaalta ylöspäin tapahtuvaa toimintaa, mikä tarkoittaa sitä, että rauhanajan yhteiskunnan toimet muodostavat pohjan kriisivalmiudelle.²⁷

Edellä esitettyjen kriisivalmiusperiaatteiden lisäksi Ruotsin kriisivalmius perustuu maantieteelliselle aluevastuulle, millä tarkoitetaan sitä, että kunnat, läänit ja valtio ovat kukin vastuussa kriisivalmiudesta omalla alueellaan (paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti). Hallitus voi määrätä jotkin viranomaiset toimimaan yhteistyössä erityisillä koordinaatioalueilla. Koordinaatioalueiden toimijat ovat yhdessä vastuussa valmiussuunnittelusta (sisältäen tutkimuksen ja harjoitukset) ja toimien koordinoinnista vastuualueellaan. Koordinaatioalueet eivät kuitenkaan ole operatiivisia toimijoita kriisitilanteessa, vaan niiden vastuulla on nimenomaan kriiseihin varautuminen. MSB on nimitetty vastaavaksi viranomaiseksi muun muassa teknisen infrastruktuurin ja katastrofivalmiuden koordinaatioalueilla ja se raportoi hallitukselle vuosittain koordinaatioalueillaan tapahtuneesta kehityksestä.²⁸

Maaliskuussa 2000 hallitus teetti selvityksen Sårbarhets- och säkerhetsutredning, ja sen suosituksiin perustuen alettiin Ruotsissa vuosien 2001 – 2002 aikana rakentaa uutta valmiusjärjestelmää rauhanajan kriisejä ja siviilipuolustusta varten.²⁹ Tässä yhteydessä perustettiin, nyt jo lakkautettu, aikaisemmin mainittu kriisinhallintaviranomainen KBM yhteiskunnan kriisivalmiutta varten. Kuitenkin jo vuonna 2004 tsunamin jälkeen perustettu Katastrofikomissio löysi Ruotsin valtionhallinnon kriisivalmiudesta useita puutteita kriisijohtamisessa, mikä ilmeni muun muassa huonona tietojen vaihtona eri viranomaisten välillä sekä viranomaisten kansalle tiedottamisessa. Huomattiin, että KBM:llä ei ollut tarpeeksi operatiivista vastuuta kriisien hoitamisessa, mikä hankaloitti sen toimintaa. Tsunamin jälkimainingeissa ruotsalainen keskustelu kriisivalmiudesta politisoitui toimien samalla sysäyksenä uusille muutoksille.³⁰ Vuonna 2006 julkaistussa En

26 <http://www.regeringen.se/sb/d/6468>

27 Sallinen 2005, 63

28 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

29 Sallinen 2005, 63

30 Haastattelu Ruotsin puolustusministeriössä 7.5.2009

strategi för säkerhet ehdotettiin näin ollen toimenpiteitä, jotka parantaisivat kansallista kriisijohtamista ja kriisivalmiutta yleisemminkin. Pohdittiin muun muassa KBM:n uudistusta ja esitettiin uutta yksikköä perustettavaksi valtioneuvoston kansliaan.

Hallituksen lokakuussa 2007 antaman esityksen mukaisesti perustettiin valtioneuvoston kansliaan 31.3.2008 uusi noin 30 hengen kriisivalmiusyksikkö, jonka tehtävänä on seurata ympäri vuorokauden Ruotsin turvallisuuden kannalta relevantteja tapahtumia ja varoittaa hallitusta etukäteen sellaisista kriiseistä, jotka saattavat vaikuttaa epäedullisesti Ruotsiin tai sen lähialueisiin. Lisäksi kriisivalmiusyksikkö toimii tilannekeskuksena koordinoiden eri viranomaisten tilannetietoja, hoitaa kriisiviestintää, tekee uhka- ja riskianalyyskejä sekä toimii valtioneuvoston kanslian keskeisenä kontaktipisteenä kriisivalmiusasioissa. Kriisivalmiusyksikkö tekee päivittäin pääministerin valtiosihteerille lyhyen kirjallisen raportin, johon on kerätty suuresta informaatiotulvas- ta (muun muassa media, tiedustelutiedot, lähetystöt) olennaisimmat tiedot. Myös ministeriöihin lähtee joka aamu tilannekatsaus. Viikkotasolla tehdään myös erilaisia temaattisia raportteja mutta varsinaisia turvallisuustilanteen kokonaiskatsauksia kriisivalmiusyksikkö ei tee.³¹ Kriisivalmiusyksikön tehtäviin kuuluu myös eri ministeriöiden tukeminen ja ohjaaminen niiden kriisivalmiuskyvyn kehittämiseksi.³²

Kesäkuussa 2006 hallitus pyysi selvitystä, jonka tarkoituksena oli saada aikaan ehdotus pelastuslaitoksen, KBM:n ja Henkisen kriisinsietokyvyn yksikön (Styrelse för psykologisk försvar) yhdistämiseksi niiden relevanteilta osin yhdeksi viranomaiseksi, joka hoitaisi yhteiskunnan kriisivalmiuteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita.³³ Ehdotuksen pohjalta hallitus esitti vuoden 2008 talousarvioesityksessä uutta viranomaista perustettavaksi vuoden 2009 alusta. Uuden viranomaisen perustamisen käytännön asioista kuten organisaatio- rakenteen suunnittelusta vastasi huhtikuussa 2008 perustettu MSB-komitea. MSB otti siis vastuulleen toimet, joista aikaisemmin vastasivat pelastuslaitos, KBM ja Henkisen kriisinsietokyvyn yksikkö. Tarkoituksena näiden viranomaisten yhdistämisessä oli luoda synergiaetuja ja parantaa toiminnan tehokkuutta. Uuden viranomaisen henkilövahvuudeksi muodostui 800 henkeä ja sen päätoimipisteet ovat Tukholmassa sekä Karlstadissa.

MSB vastaa onnettomuuksilta suojautumisesta ja yhteiskunnan kriisivalmiusasioista. Tähän vastuuseen sisältyvät toimenpiteet onnettomuutta tai kriisiä ennen, sen aikana ja sen jälkeen. MSB:n toimeksianto kattaa erilaiset uhka- ja vaaratilanteet arjen onnettomuuksista suuriin katastrofeihin. MSB:n tarkoituksena on kehittää ja tukea yhteiskunnan kriisi- ja onnettomuusvalmiutta sekä auttaa lieventämään vakavien onnettomuuksien ja kriisien seurauksia.

31 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

32 <http://www.regeringen.se/sb/d/10253/a/101878>

33 SOU 2007:31, Alltid redo! En ny myndighet mot olyckor och kriser; Regeringens proposition 2007/08:92 Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull

MSB:llä on myös tärkeä koordinoiva rooli eri sektoreiden välisessä yhteistyössä ja vastuiden yhteensovittamisessa sekä huoltovarmuusasioissa.³⁴ MSB helpottaa kansainvälistä yhteistyötä toimimalla viranomaistason kontaktitahona onnettomuus- ja kriisivalmiusasioissa.³⁵ MSB:llä on oma tilannekeskuksensa, joka kriisitilanteessa antaa ministeriöille resursseja ja tukea (esim. tarjoamalla asiantuntijoita, jakamalla tietoa ja päivittämällä tilannekuvaa). Tilannekeskuksen tehtäviin kuuluu myös ajantasaisen tiedon välittäminen kriisitiedotusta varten perustetulle portaalille (www.krisinformation.se), mikä on tarkoitettu kansalaisten käyttöön.³⁶ MSB:n kyky toimia kriisitilanteessa ei ole vielä tullut täysimääräisesti koetelluksi ja sen suhde muihin kriisivalmiuden toimijoihin kuten valtioneuvoston kanslian kriisivalmiusyksikköön on vielä hieman epäselvä. Uusien toimijoiden käynnistyes- sä rajapinnat toimijoiden ja niiden tehtävien välillä ovat vielä hahmottomatta.

Elinkeinoelämän osallistuminen kriisivalmiusjärjestelyihin perustuu Ruotsissa käytännössä täysin vapaaehtoisuudelle. Yrityksiä ei siis ole Suomen mallin mukaisesti lailla sitoutettu kriisivalmiusjärjestelyihin. Yksityinen sektori kuitenkin omistaa huomattavan osan yhteiskunnan infrastruktuurista ja on itsekin sen toiminnasta riippuvainen, joten se on myös yksityisen sektorin intresseissä ylläpitää kriittistä infrastruktuuria. Huoltovarmuustoimintaa on ajettu alas 90-luvun lopulta lähtien, kun Ruotsin parlamentti päätti luopua laajamittaisista ruokavarastoista. Juomaveden riittävydestä ja laadusta huolehtiminen on kuntien vastuulla mutta ylemmän tahon valvontaa asiassa harjoittaa kansallinen viranomaisen Livsmedelsverket. Ruotsin maatalousministeriössä on parhaillaan meneillään projekti, jossa tutkitaan ruokavarantojen tarvetta kriiseissä. Tässä on nähtävissä taustalla sen pohtiminen, tehtiinkö päätökset ruokavarantojen alasajamisesta 90-luvun lopulla sittenkin liian nopeasti ja harkitsemattomasti.³⁷

Energia-alan varautumisessa vastuuviranomainen on Svenska Kraftnät. Sen tehtäviin kuuluu sähköverkon hallinnoinnin ja operoimisen lisäksi suunnitella, valvoa ja koordinoita sähkönjakeluresursseja, jotta yhteiskunta saisi tarvitsemansa energian myös kriisitilanteessa. Energimyndigheten vastaa energiapolitiittisista asioista toimien yhteiskunnan eri sektoreilla luodakseen puitteet kestävän energian käytölle ja kustannustehokkaalle ruotsalaiselle energiavarannolle. Uusiutuvien energianlähteiden käyttö ja maan energiatehokkuuden parantaminen ovat myös osa Kioton ilmastopimuksessa asetettuja tavoitteita. Koska energian saannin turvaaminen on yksi tulevaisuuden tärkeistä kysymyksistä, mikä vaikuttaa koko yhteiskuntaan, niin Ruotsissa kuin muuallakin maailmassa, tähtää Energimyndigheten taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävään energiajärjestelmään.³⁸ Rahoituksensa Energimyndigheten saa vuosittain Ruotsin valmiusviranomaiselta MSB:ltä.

34 http://www.msbyndigheten.se/ui/templates/pages/StandardPage_____202.aspx?epslanguage=SV

35 SOU 2007/08:92 Stärkt krisberedskap — för säkerhets skull, s. 56

36 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

37 Ibid.

38 <http://www.energimyndigheten.se/en/About-us/Mission/>

Ruotsalaisilla ei ole varsinaisesti YETT-strategian kaltaista uhkat ja valmiustoimet sekä -vastuut yhteenkokoavaa asiakirjaa. Ruotsalaiset jakavat kyllä uhkakuvamme, mutta he ovat käsitelleet niitä ja niiden hoitamisen vastuita erillisissä strategioissa kuten terrorisminvastaisessa strategiassa ja informaatioturvallisuuden strategiassa. Ruotsin aluetasolta löytyy kuitenkin hyviä kriisivalmiussuunnitelmia. Ruotsalaiset vaikuttivat hyvin kiinnostuneilta meidän strategiamme timanttimalista ja kaavailivat MSB:n kehittävän jotain vastaavaa tulevaisuudessa.³⁹

Suurimpia haasteita ruotsalaisessa kriisivalmiudessa tällä hetkellä on saada viranomaiset toimimaan joustavasti yhdessä yli sektorirajojen. Ruotsalaiset viranomaiset ovat perinteisesti pitäneet kiinni toimivaltuuksistaan, vaikka niiden yhteistoimintaa on yritetty edistää muodollisesti eri asiakirjoissa.⁴⁰ Poliittisella tasolla yhteisvastuu on viety niin pitkälle, että yksittäiset ministerit eivät voi päättää hallinnonalansa asioista itsenäisesti, vaan päätökset tehdään yhdessä vähintään viiden ministerin ryhmässä. Viranomaiset eivät myöskään ole vastuussa toimistaan yksittäiselle ministerille, vaan koko hallitukselle.⁴¹

Nähtäväksi jää miten Georgian vuoden 2008 kriisi tulee pitkällä tähtäimellä vaikuttamaan Ruotsin tuleviin kriisivalmiustoimiin ja yhteiskunnan uhkien määrittelyihin. Havaittavissa on ollut ainakin ”kulissien” takana turvallisuuspoliittisen keskustelun painopisteen siirtyminen takaisin perinteisempään sotilaalliseen suuntaan. Georgian sota muistutti Ruotsia ikävällä tavalla suurvaltapolitiikasta ja sotilaallisten uhkien olemassaolosta.⁴² Aseellisen konfliktin mahdollisuudessa lähdetään kuitenkin siitä, että kriisi olisi laaja, jolloin Ruotsin joutuminen yksinään hyökkäyksen kohteeksi olisi epätodennäköistä.⁴³

---

39 Haastattelu Ruotsin puolustusministeriössä 7.5.2009

40 Ibid.

41 Informationsmaterial, Detta är Förvarsdepartementet, s.22

42 Haastattelu Ruotsin puolustusministeriössä 7.5.2009

43 Helsingin Reservin Sanomat 4/2009, s.11

3 NORJA

3.1 Kansallisen turvallisuuden strategia

Norjan geopoliittisesta asemasta johtuen ja toisen maailmansodan kokemuksiin perustuen maa korosti jo kylmän sodan aikana turvallisuuspolitiikassaan kansainvälistä yhteistyötä rauhan ja tasapainon säilyttämisessä sekä konfliktien ja sotien puhkeamisen estämisessä. Norja korosti myös sitä, että sen kansallinen turvallisuuspolitiikka oli nähtävä osana laajempaa kansainvälistä kokonaisuutta. Nato-jäsenyys tarjosi ratkaisun johdonmukaisen turvallisuuspolitiikan tueksi ja se on muodostunut Norjan turvallisuuspolitiikan kulmakiveksi toisen maailmansodan jälkeen. Norjan omien voimavarojen ei ole katsottu takaavan riittävää turvallisuuden tasoa, minkä seurauksena Norja oli toisen maailmansodan jälkeen aktiivisesti perustamassa Natoa yhdessä länsiliittoutuneiden kanssa. Norjan Nato-yhteistyö on kuitenkin ollut jonkin verran maltillisempaa kuin naapurimaa Tanskan. Norja on vuosikymmenien aikana halunnut korostaa oman Nato-jäsenyytensä puolustuksellista ulottuvuutta, mikä konkretisoituu käytännössä siten, että Norjassa ei ole vieraiden valtioiden joukkoja rauhanaikana eikä maahan ole sijoitettuna tai varastoituna ydinaseita eikä kemiallisia aseita.⁴⁴

Nato-jäsenyyden ohella Norjan turvallisuuspolitiikan peruselementtinä on painotettu YK:n toiminnan tukemista. YK:ssa tehtävällä yhteistyöllä on maalle suuri merkitys. Kansainvälisen turvallisuuden haasteisiin tulee lähtökohtaisesti löytää vastaukset laajan monenkeskisen yhteistyön kautta, YK:n perusperiaatteita ja kansainvälisen oikeuden säädöksiä noudattaen. Norja allekirjoitti marraskuussa 2004 turvallisuussopimuksen EU:n kanssa. Osana tätä järjestelyä Norja osallistui yhdessä Suomen, Ruotsin ja Viron kanssa EU:n taisteluosastojen kehittämiseen.⁴⁵ Norjan mielestä pohjoismainen yhteistyö on tärkeää ja se on toiminut hyvin huolimatta maiden erilaisesta suhtautumisesta EU:iin ja Natoon. Pohjoismaiden turvallisuusintressit ovat pitkälle samankaltaisia ja niiden kannattaa tehdä yhteistyötä jo kustannussäästöjenkin vuoksi muun muassa kansainvälisissä rauhanturvaamistehtävissä. Norjassa on myös vahva poliittinen tuki pohjoismaiselle yhteistyölle.⁴⁶ Pohjoisilla alueilla on edelleen hyvin tärkeä merkitys norjalaisen turvallisuuspolitiikan muotoilulle. Pohjoisten alueiden runsaat luonnonvarat ja yhteinen raja Venäjän kanssa ovat keskeisimmät vaikuttimet norjalaisten näkökulmasta. Tämä korostaa Norjan tarpeita ylläpitää hyviä suhteita Venäjään. Kansallisen puolustuksen painopiste tulee säilymään tällä alueella tulevaisuudessakin.⁴⁷

44 Sallinen 2005, 17–18

45 Ibid., 18

46 Fakta om forsvaret 2009, s.7

47 Sallinen 2005, 19

Norjan turvallisuuspolitiikan tavoitteena on suojella ja edistää kansallisia turvallisuusintressejä. Tässä onnistutaan parhaiten edistämällä rauhaa, turvallisuutta ja vakautta niin Norjassa, sen lähialueilla kuin maailmanlaajuisesti. Norjan täytyy pystyä puolustamaan suvereniteettiaan ja itsemääräämisoikeuttaan kansallisesti, mutta globalisaation myötä maantieteellisten etäisyyksien menettäessään merkitystään, on Norjan osallistuttava myös kansainvälisen turvallisuuden edistämiseen lisätäkseen omaa turvallisuuttaan. Norjan turvallisuuspolitiikan keskeisiä tavoitteita ovat:

- ehkäistä sodan syttymistä ja ennaltaehkäistä sellaisten uhkien esiintymistä, jotka saattaisivat vaikuttaa Norjan tai sen liittolaisten turvallisuuteen,
- turvata maan suvereniteetti ja sen toimintamahdollisuudet myös poliittisen, sotilaallisen tai muunlaisen painostuksen alla,
- edistää rauhaa ja vakautta sekä kansainvälisen lain noudattamista ja
- suojella yhteiskuntaa niin valtiollisten kuin ei-valtiollisten toimijoiden hyökkäyksiltä.⁴⁸

Terrorismi, informaatio- ja sotatieteiden kehitys, joukkotuhoaseiden leviämisen ja käytön uhka, kansainvälinen rikollisuus yhdessä taloudellisten, sosiaalisten, kulttuuristen, yhteisöllisten ja ympäristöön liittyvien tekijöiden kanssa ovat havainnollistaneet globaalin turvallisuusaspektin tarvetta myös Norjassa. Norjaa vastaan ei arvioida tällä hetkellä olevan suoraa aseellisen hyökkäyksen uhkaa lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, mutta Norjan luonnonvarojen, maantieteellisen sijainnin ja kansainvälisen toiminnan katsotaan voivan suoraan tai epäsuorasti nostaa esiin uhkia, jotka voivat vaarantaa kansallista etua ja turvallisuutta. Esimerkiksi sotilaallisen painostuksen tai rajoitetun sotilaallisen operaation mahdollisuus pohjoisilla alueilla on olemassa. Ennalta-arvaamattomuus ja epäselvään uhkakuvaspektriin vastaaminen ovat keskeisimpiä tekijöitä Norjan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan muotoilussa lähivuosina.⁴⁹ Tämän vuoksi Norjan turvallisuuspolitiikalla halutaan olevan kokonaisvaltainen lähestymistapa mahdollisiin uhkiin ja kansainvälisiin konflikteihin. Tämä tarkoittaa sitä, että turvallisuus- ja puolustuspoliittisten elementtien ohella on uhkien määrittämisessä nykyään huomioitava myös ulko- talous- ja ympäristöpoliittisia elementtejä.⁵⁰ Norja haluaa, että sillä on käytössä laaja turvallisuuspoliittinen keinovalikoima, minkä avulla se voi vahvistaa sekä kansallista että kansainvälistä turvallisuutta.

48 St.prp.nr.48, (2007-2008), Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, intresser og verdier, s.17

49 Ibid., 25

50 Ibid., 23

3.2 Kokonaismaanpuolustus

Norjan kokonaismaanpuolustuksen konsepti sai alkunsa ensimmäisen maailmansodan kokemusten pohjalta ja vuosien 1936–37 aikana Espanjan sisällissodassa siviileihin kohdistettujen hyökkäysten seurauksena. Vuoden 1946 puolustuskomitea katsoi, että Norjan puolustuksen tulee tulevaisuudessa perustua kokonaismaanpuolustuksen järjestelmään, joka muodostuu sekä sotilaallisesta puolustuksesta että laajasta siviilivalmiudesta. Kokonaismaanpuolustuksen tehtäviksi määriteltiin Norjan alueen, itsenäisyyden ja kansallisten arvojen puolustaminen sekä siviiliväestön suojeleminen. Kokonaismaanpuolustuksen konseptin perusajatus on ollut se, että yhteiskunnan yhteisiä resursseja, tarvittaessa myös yksityisiä resursseja, valjastetaan tarvittaessa sotilaallisen maanpuolustuksen tukemiseen sotatilanteessa. Norjan puolustusministeriö vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen järjestelyistä ja oikeusministeriö siviilipuolustuksesta.⁵¹

Uhkakuvat ovat kuitenkin muuttuneet ja niiden kirjo laajentunut. Tämän vuoksi kokonaismaanpuolustuskonseptia on jouduttu uudistamaan niin, että se vastaisi paremmin nyky maailman yhteiskuntaturvallisuuden kasvaneisiin tarpeisiin. Kokonaismaanpuolustus rakentuukin nykyään puolustusvoimien ja siviiliyhteiskunnan keskinäiselle tuelle sekä molemminpuoliselle avunannolle.⁵² Puolustusvoimien apu siviiliviranomaisille perustuu virka-apujärjestelmään, jossa siviiliviranomaiset pyytävät apua puolustusvoimilta tilanteissa, joissa niiden omat voimavarat eivät ole riittävät. Puolustusvoimat ei voi toimia itsenäisesti ei-sotilaallisissa tilanteissa, vaan avunpyynnön tulee aina lähteä siviiliviranomaisilta. Tämä yhteistyö luo hyvät puitteet tehokkaalle resurssien käytölle, koska rauhanajan kriisejä vastaan ei luoda tai hankita erillisiä resursseja.⁵³ Norjan puolustusministeriössä on paraikaa meneillään kokonaismaanpuolustuksen uudelleenarviointihanke, minkä on tarkoitus päättyä kesäkuussa 2010. Hankkeen tarkoituksena on uudistaa kokonaismaanpuolustuskonseptia ja parantaa sen elinvoimaisuutta alati muuttuvassa turvallisuusympäristössä.⁵⁴

Norjan puolustuspoliittisia tavoitteita on haluttu uudistaa niin, että ne johdettaisiin selkeämmin suoraan yleisestä turvallisuuspoliittisesta linjasta ja että ne muodostaisivat linkin puolustuspolitiikan ja turvallisuuspolitiikan välille. Norjan puolustusvoimat on järjestetty niin, että ne voisivat mahdollisimman hyvin toteuttaa maan turvallisuuspoliittisia päämääriä.⁵⁵ Puolustuspoliittiset tavoitteet on tarkoitus toteuttaa puolustuskonseptin avulla, mikä muodostuu kansallisesta puolustuksesta, Nato-yhteistyöstä ja muusta kansainvälisestä yhteistyöstä, kokonaismaanpuolustuksesta ja yleisestä asevelvollisuudesta. Puolustuskonseptia on vuosituhatien alusta lähtien pyritty uudistamaan vastaamaan paremmin nykyajan moniulotteisiin uhkiin ja tätä on käytännössä toteutettu kehittämällä puo-

51 Sallinen 2005, 33

52 Strategic Concept: Relevant Force, s. 9

53 Sallinen 2005, 33

54 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

55 Fakta om forsvaret 2009, s. 3

lustusvoimia modernimmaksi, joustavammaksi ja sotilasliittoon yhteensopi- vaksi turvallisuuspoliittiseksi välineeksi siten, että sen tehtävien, organisaation ja resursoinnin välillä vallitsee tasapaino.⁵⁶ Puolustusvoimien uudistustarpeiden vuoksi Norjan puolustusbudjettia vuodelle 2009 on nostettu edellisvuoteen verrattuna 100 miljoonalla eurolla, jolloin se käyttää Pohjoismaista eniten rahaa puolustukseen.

Norjan hallituksen puolustuspoliittisiin prioriteetteihin vuosille 2009–2012 kuuluu erityisesti pohjoisten alueiden turvallisuuden takaaminen. Geostrategisen asemansa ja luonnonvarojensa vuoksi pohjoisten alueiden nähdään kasvattavan merkitystään entisestään tulevaisuudessa ja tämän tulisi näkyä myös puolustusvoimien tehtävissä. Pohjoisilla alueilla puolustusvoimat vastaa muun muassa öljynporauksen ja kaasun tuotannon suojaamisesta. Toisena puolustuspoliittisena prioriteettina nähdään osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin multikansallisissa raameissa ja mahdollisimman laajan keinovalikoiman pohjalta. Muita prioriteetteja ovat maanpuolustustahdon ylläpitäminen ja asevelvollisuuden säilyttäminen sekä puolustusvoimien jatkuva kehittäminen pitkällä tähtäimellä kokonaisvaltaisen puolustuksen ylläpitämiseksi.⁵⁷

Kodinturvajoukoilla on tärkeä rooli Norjan aluepuolustuksessa ja yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämisessä. Muista Pohjoismaista poiketen ne perustuvat pääsääntöisesti asevelvollisuuteen. Vain pieni osa kodinturvajoukkojen henkilöstöstä on vapaaehtoisia. Kodinturvajoukot jakaantuvat maa-, meri- ja ilmavoimien yksiköihin.⁵⁸ Niiden tehtäviin kuuluu ihmisten ja yhteiskunnan toimintojen suojeleminen, paikallisalueiden valvominen sekä tuen antaminen eri viranomaisille ja siviilitoimijoille. Kodinturvajoukkojen uudistusprosessissa niiden osaamista ja joustavaa kykyä toimia on pyritty vahvistamaan joukkojen käytettävyyden parantamiseksi. Uudistusprosessiin on kuulunut myös kodinturvajoukkojen määrän vähentäminen. Niiden tuleva vahvuus koostuu 45 000 henkilöstä, joista noin 5000 kuuluu valmiusjoukkoihin, 25 000 vahvistusjoukkoihin ja 15 000 lisäjoukkoihin.⁵⁹

3.3 Yhteiskunnan kriisivalmius

Kylmän sodan aikana yhteiskunnan kriisivalmius oli Norjassa tiukasti sidottu kokonaismaanpuolustukseen ja sen edellyttämiin tehtäviin. Kriisivalmiuden toiminnan uudistaminen aloitettiin kuitenkin pian kylmän sodan päätymisen jälkeen. Uusien yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja vaarantavien uhkakuvien alkaessa hahmottua, kriisivalmiuden lähtökohdaksi perinteisen

56 St.prp.nr.48 Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier, s. 15

57 Ibid., 13–14

58 Sallinen 2005, 47

59 St.prp.nr.48 Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier, s. 83

sotilaalliseen uhkaan valmistautumisen rinnalle nostettiin Norjassa rauhanajan kriiseihin ja katastrofeihin varautuminen. Yhteiskunnan elintärkeiksi toiminoiksi on Norjassa määritelty, tele- ja informaatioteknologia, sähkönjakelu, valtakunnan johtaminen, öljyntuotanto, rahoitussektori, terveydenhuolto sekä kauppa- ja kuljetussektori. ⁶⁰ Yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamiseksi ja niitä uhkaavien riskien vähentämiseksi on yhteiskunnan eri sektoreiden tehtävä systemaattista ja kokonaisvaltaista yhteistyötä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. ⁶¹

Norjan erityislaatuisten luonnonolosuhteiden vuoksi sitä koettelevat usein sellaiset luonnononnettomuudet kuin tulvat, lumivyöryt ja maanvyöryt. Näitä uhkia on koetettu ottaa huomioon muun muassa uudessa rakentamisesta ja rakennusten suunnittelusta koskevassa laissa, joka sisältää useita viitteitä yhteiskunnalliseen turvallisuuteen ja riskianalyysiin. Lisäksi Norjan ympäristöministeriön vetämä työryhmä on kartoittanut ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia riskejä ja keinoja näihin vastaamiseksi. Työryhmän tavoitteena on laatia kokonaisvaltainen strategia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. ⁶²

Vuosituhannen vaihteessa yhteiskunnan kriisivalmiustyön lähtökohdiksi määriteltiin vastuu-, samankaltaisuus- ja läheisyysperiaatteet. Vastuuperiaatteen mukaan se toimija, jolla on vastuu toiminnasta normaaliolosuhteissa, on vastuussa toiminnasta myös poikkeusoloissa. Vastuuperiaatteen nojalla kaikki viranomaiset ovat vastuussa turvallisuudesta ja valmiudesta omalla hallinnonalallaan. Samankaltaisuusperiaatteen mukaan toimintaa tulee toteuttaa ja johtaa mahdollisimman pitkään samalla tavalla sekä rauhanaikana että poikkeusoloissa. Niillä, jotka vastaavat yhteiskunnan rauhanajan toiminnasta, on parhaat edellytykset hoitaa tehtäviä myös kriisitilanteessa. Läheisyysperiaatteen mukaan kriisivalmius tulee toteuttaa mahdollisimman alhaisella tasolla yhteiskunnassa.

Norjan kriisivalmiusjärjestelmässä (ks. Liite 2) valtioneuvostolla on ylin vastuu kriisivalmiustoimista. Valtioneuvostolla on oikeus organisoida kriisivalmiustoimet tilanteesta riippuen haluamallaan tavalla. Lähtökohtana on kuitenkin se, että kriisin luonteen perusteella johtovastuuseen valitaan kriisin hoitamisen kannalta keskeisin ministeriö eli yleensä se ministeriö, jonka toimialaa kriisi lähimmin koskettaa. Kaikille ministeriöille on laadittu perusperiaatteet kriisivalmiutta varten. Oikeusministeriö vastaa valtioneuvoston osana sektorirajat ylittävästä kansallisesta turvallisuudesta, varautumisesta ja kriisivalmiustyöstä. Oikeusministeriön yhteensovittamisvastuu sisältää yleisten toimintalinjojen määrittämisen, selonteiden ja selvitysten tekemisen valtiopäiville sekä yhteiskunnan turvallisuuteen ja valmiuteen liittyvien päätösten valmistelemisen. Lisäksi oikeusministeriö toimii valmiusharjoitusten suunnittelijana ja sen velvollisuuksiin kuuluu suorittaa valtionhallinnon sisäistä valvontaa valmiustyön toteutumisesta. Oikeusministeriö

60 Sallinen 2005, 70

61 St.meld.nro 22, Samfunnssikkerhet, s. 10

62 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

jättää hallitukselle tilannekatsauksia sekä yksittäisten ministeriöiden osalta että valmiustyön kokonaistilanteesta. Ministeriöllä ei kuitenkaan ole toimeenpanovaltaa kriisitilanteissa tai sodan aikana.⁶³

Norjassa hallinnon sisäisiä suhteita ohjaavat kuninkaalliset määräykset (royal decrees). Kuninkaalla ei kuitenkaan ole suoraa komentoyhteyttä esimerkiksi kuntiin tai hallituksen kriisineuvostoon. Hallituksen on tehtävä parlamentille neljän vuoden välein selvitys, jossa käsitellään ajankohtaisia uhkia ja riskejä. Viimeisimmässä selvityksessä käsiteltiin muun muassa pandemiaa, luonnonkatastrofeja sekä terrorismia ja pohjoisten alueiden haasteita.⁶⁴

Vuonna 2007 oikeusministeriö perusti ministeriöiden välisen koordinaatio-neuvoston (Departementenes samordningsråd for samfunnssikkerhet), jonka tarkoituksena on vastata tarpeeseen käsitellä poikkisektorillisia valmius- ja turvallisuuskysymyksiä. Neuvosto korvasi kaksi aiempaa neuvostoa: siviilivalmiusneuvoston ja pelastusneuvoston. Koordinaationeuvosto toimii ministeriöiden välisenä tiedon- ja kokemustenvaihtoforumina. Lisäksi se päättää, mikä ministeriö tulee johtoministeriöksi kriisissä, kartoittaa tilanteen kokonaiskuvan ja koordinoi niin ministeriöiden välisiä suhteita kuin suhteita mediaan. Neuvostoon kuuluu edustaja kustakin ministeriöstä ja valtioneuvoston kansliasta. Oikeusministeriö vastaa yleisjärjestelyistä mutta jokaisella ministeriöllä on velvollisuus nostaa ajankohtaisia kysymyksiä neuvoston käsittelemään.⁶⁵

Uhkakuvien muutos ja laajan turvallisuuskäsitteen vakiintuminen turvallisuuspolitiikan lähtökohtana vaikuttavat myös rauhanajan varautumisen ja kriisivalmiuden suuntaamiseen ja kehittämiseen.⁶⁶ Yhteiskunnan kriisivalmiusjärjestelmää on viime vuosien aikana vahvistettu tuntuvasti. Oikeusministeriön asemaa ylimpänä koordinoivana elimenä on entisestään lisätty perustamalla sen alaisuuteen vuonna 2003 yhteiskunnan turvallisuudesta ja valmiudesta vastaava keskusvirasto Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), jossa työskentelee 670 henkilöä. DSB:n perustaminen loi yhtenäisen viranomaislinjan valtakunnalliselta tasolta paikallistasolle yleiseen valmiuteen liittyvissä kysymyksissä.⁶⁷ DSB:n tehtävinä on avustaa oikeusministeriötä yhteiskunnan turvallisuuteen ja valmiuteen liittyvien kysymysten yleisessä suunnittelussa, koordinoimisessa ja valvonnassa. DSB tekee tarvittaessa tilanneanalyyskejä ja vastaa siviilipuolustuksesta sekä sen kehittämisestä. DSB yrittää ennakoida mahdollisia uhkia ja jos näyttää siltä, että jostain asiasta voisi muodostua uhka, he informoivat oikeusministeriötä asiasta. Tällä hetkellä DSB:ssä on muun muassa ilmastonmuutosta pohtiva työryhmä, joka tulee raportoimaan työnsä päätyttyä oikeusministeriölle.⁶⁸

63 Sallinen 2005, 72

64 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

65 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

66 Sallinen 2005, 70

67 St.meld.nro 22, Samfunnssikkerhet, s.13

68 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

DSB kehittää myös työmetodeja ja ohjausmateriaalia varmistamaan kokonaisvaltaisen lähestymistavan yhteiskunnan kriisivalmiuskysymyksissä ja tekee aloitteita puutteiden korjaamiseksi. DSB:n tehtäviin kuuluu lisäksi kriisivalmiusharjoitusten järjestäminen niin kansallis- kuin aluetasolla yhdessä yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Yksityinen sektori osallistuu Norjassa innokkaasti erilaisiin harjoituksiin, eikä kaikkia halukkaita pystytä aina ottamaan mukaan tulijoiden paljouden vuoksi. Myös vapaaehtoisten järjestöjen panos kriisivalmiusasioissa on tärkeä ja niitä yritetään ottaa harjoituksiin mukaan mahdollisuuksien mukaan.⁶⁹ DBS:n vastuulla on myös kansallinen palo-, räjähdys- ja sähköturvallisuus sekä huoltovarmuustoiminta.

Vuonna 2003 perustettiin kansallinen turvallisuusviranomaisen Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), joka on hallinnollisesti puolustusministeriön alaisuudessa mutta joka raportoi siviilikysymyksissä oikeusministeriölle. NSM:n tehtävänä on hoitaa turvallisuuslain edellyttämät sektorirajat ylittävät, turvallisuutta edistävät toimet, toimeenpanna oikeusministeriön tehtäväkenttään kuuluvat siviilisektorin ennaltaehkäisevät toimet ja raportoida oikeusministeriölle siviilisektorin turvallisuustilanteesta. Lisäksi NSM koordinoi toimia, joilla pyritään estämään vakoilua, sabotaaseja ja terroritekoja. Tällainen tehtävienjako edellyttää tiivistä oikeus- ja puolustusministeriöiden välistä koordinaatiota.⁷⁰ NSM:n sisällä on yksikkö (NorCERT), jonka tehtävänä on koordinoita ennaltaehkäisevää työtä ja vastauksia kansallisen infrastruktuurin mahdollisesti vaarantaviin IT-uhkiin. NorCERT kerää ja jakaa IT-uhkiin liittyvää informaatiota sekä auttaa muita toimijoita olemaan varautuneita IT-uhkien varalta. Kansallisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että myös yhteiskunnan pienempien yksikköjen (esim. kotitaloudet, yritykset) turvallisuus on taattu, jottei niitä käytetä välikappaleina kansallisen turvallisuuden vaarantamisessa (esim. kotikoneiden valjastaminen rikollisiin tarkoituksiin).⁷¹

Vuoden 2004 tsunamin jälkeen perustetun haavoittuvuusvaliokunnan raportin suositusten pohjalta yhteiskunnan kriisivalmiutta vahvistettiin vuonna 2006 perustamalla hallituksen kriisineuvosto (Rejrerings kriseråd) ja tätä avustamaan uusi kriisitukiyksikkö (Krisestøtteenheten). Hallituksen kriisineuvosto ryhtyy toimiin monimutkaisissa kriisitilanteissa. Sen pysyvinä jäseninä ovat kansliapäälliköt pääministerin kansliasta, oikeusministeriöstä, puolustusministeriöstä, terveys- ja sosiaaliministeriöstä sekä ulkoministeriöstä. Näistä kuka tahansa voi tehdä aloitteen kriisineuvoston koollekutsumiseksi.⁷² Kriisineuvosto on ylin hallinnollinen koordinaatioelin kriiseissä, jotka koskevat useampaa ministeriötä ja joihin vastaaminen vaatii laajaa koordinaatiota toimenpiteiden ja yleisölle tiedottamisen suhteen. Kriisitukiyksikkö on oikeusministeriön alaisuudessa ympäri vuorokauden toimiva elin, jonka tehtävänä on

---

69 Ibid.

70 St.meld.nro 22, Samfunnssikkerhet, s. 13–14

71 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

72 Ibid.

tukea hallituksen kriisineuvostoa ja kriisitilanteessa johtavaa ministeriötä päivittämällä tilannekuvaa ja tarjoamalla yhteisresursseja kuten teknistä varustusta.⁷³

Vapaaehtoisjärjestöillä ja siviilipuolustuksella on Norjan kriisivalmiudessa tärkeä asema. Siviilipuolustus on kansallinen, koko maan kattava avustusorganisaatio, jonka tehtävänä on suojella kansalaisia erilaisilta uhilta. Siviilipuolustusta on uudistettu 90-luvulta alkaen vastaamaan paremmin nyky maailman vaatimuksia. Tässä kehityksessä vuodelta 1953 oleva siviililaki, jossa määritellään siviilipuolustuksen tehtävät, on jäänyt pahasti jälkeen ja tämän vuoksi se on päätetty uudistaa. Toimintaperiaatteena Norjassa on, että siviilikriisit hoidetaan siviilikapasiteetilla mutta, jos ne eivät ole riittävät ja yhteiskunnan intressit ovat uhattuina, tulee puolustusvoimien tukea muuta yhteiskuntaa. Kokonaisuomaanpuolustuskonsepti on näin ollen muuttunut painottaen siviilien puolustusvoimille antaman tuen sijasta puolustusvoimien antamaa tukea siviilitoimijoille. Puolustusvoimat voi tukea muun muassa poliisia, mutta edellytyksenä tälle on se, että poliisin omat resurssit eivät ole olleet riittävät.⁷⁴ Poliisi johtaa Norjassa onnettomuustilanteiden hallintaa ja voi suuronnettomuuksien tai muiden katastrofien yhteydessä ottaa käyttöön poliisireservin. Poliisi vastaa myös terrorismin torjunnasta. Hallinnollisesti poliisi on oikeusministeriön alaisuudessa.⁷⁵ Norjassa on viime vuosina korostettu siviiliviranomaisten ja puolustusvoimien yhteistyötä rakennettaessa yhteiskunnan valmiutta vastata laajan turvallisuuskäsitteen haasteisiin. Pyrkimyksenä on turvallisuus- ja valmiustoimien järjestäminen yleisesti siten, että toiminta on sektorit ylittävää ja resurssien käyttö tehokasta.⁷⁶

Läheisyysperiaatteen mukaisesti kunnat ovat käytännössä usein vastuussa rauhanajan kriisien hoitamisesta. Kuntien on tehtävä riski- ja haavoittuvuusanalyysjä toimintaansa ja vastuualueeseensa vaikuttavista tekijöistä. DSB tukee kuntia näiden tekemisessä ja tekee vuosittain selvityksen kuntien kriisivalmiustasosta, minkä tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva maan paikallistason kriisivalmiudesta. Riskianalyyysien lisäksi kuntien tulee tehdä tarvittavat suunnitelmat kriisien varalle ja niiden on otettava huomioon valmiusnäkökulmat myös normaalissa toiminnassaan.⁷⁷

Elinkeinoelämän ja Norjan viranomaisten valmiustyöhön liittyvää yhteistyötä on viime aikoina haluttu vahvistaa paremman yhteiskuntaturvallisuuden saavuttamiseksi. Nyky-yhteiskunnassa monet yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista on annettu yksityisille toimijoille. Päälimmäinen vastuu näiden toimien toteuttamisesta on kuitenkin valtiolla ja sen tulee pitää huolta lakien sekä määräysten avulla siitä, että yhteiskunnan kriittiset toiminnot ja infrastruktuuri on suojattu. Kuljetus- ja kommunikaatioministeriö voi erikoistilan-

73 St.meld.nro 22, Samfunnssikkerhet, s. 150–151

74 Sallinen 2005, 70–72

75 Ibid., 75

76 Ibid., 71

77 St.meld.nro 22, Samfunnssikkerhet, s.21

teissa, jossa kansalliset intressit ovat vaarassa, määrätä kuljetusyhtiöitä (koskee myös lentoyhtiöitä ja raideliikennettä) suorittamaan joitakin tärkeitä kuljetuksia. Pääsääntönä kuitenkin on, että myös kriisitilanteissa kuljetuspalvelut ostetaan yksityiseltä sektorilta.

Yritykset ja muut yksityiset toimijat ovat viime vuosina lisänneet vapaaehtoisesti yhteiskuntavastuutaan muun muassa ympäristöasioissa.⁷⁸ Tähän on varmasti vaikuttanut yhteiskunnassa käyty keskustelu yritysten yhteiskuntavastuusta ja siitä miten se vaikuttaa niiden imagoon.

Norjassa on valmisteilla uusi huoltovarmuuslaki, jonka olisi tarkoitus tulla voimaan vuonna 2010. Aikaisempi huoltovarmuuslaki on vuodelta 1956. Sen katsotaan olevan vanhentunut ja kykenemätön vastaamaan nykypäivän tarpeisiin. Uudessa laissa olisi tarkoitus ottaa yritykset mukaan huoltovarmuustoimintaan vastuullisina kumppaneina ja luoda pohja myös rauhanajan kriisien huoltovarmuudelle, jota ei lainkaan huomioitu aikaisemmassa laissa. Norjan ruokavarannot perustuvat maatalouteen ja erityisesti kalatalouteen. Maa on lähes 100 %:sti omavarainen useimpien tuotteiden suhteen. Kaloreiden suhteen ollaan tosin vain 50 %:sti omavaraisia johtuen ravinnon (pääasiassa siis kalan) alhaisesta kalorisuudesta. Ongelmana varautumisen suunnittelussa ja ruokavarojen järjestämisessä on vähäinen rahoitus, mikä tulee tehdä kauppa- ja teollisuusministeriön normaalin budjetin raameissa.⁷⁹

Norjan vesi- ja energiasursseista vastaava viranomaisena on öljy- ja energiaministeriön alaisuuteen kuuluva Norges vassdrags- og energidirektoratet (NVE), joka on perustettu vuonna 1921. NVE:n tehtävänä on taata koordinoitu ja ympäristöystävällinen vesiresurssien hallinta, edistää energiatehokkuutta ja kustannustehokkaita energiajärjestelmiä sekä hallinnoida kansallisia energiavarastoja. NVE on samalla kansallinen hydrologiakeskus ja sillä on merkittävä tehtävä tulvien ja maanvyöryjen ennaltaehkäisemisessä sekä niiden vaikutuksia minimoimaan pyrittäessä. NVE antaa tulvavaroituksia ja kriisitilanteessa neuvoo paikallisia viranomaisia tulvien hoidossa. NVE:n tehtäviin kuuluu myös auttaa paikallisia viranomaisia tulviin liittyvien valmiussuunnitelmien teossa. Lisäksi NVE on mukana Norjan energiaan tai veteen liittyvissä kehitysyhteistyöhankkeissa.⁸⁰

Norjalaiset ovat ottaneet mallia Suomelta pandemian hoitamisesta ja erityisesti Suomen rokotteiden hankinnasta. Norjan sikainfluenssapandemiaan varautuminen perustuu vuonna 2006 lintuinfluenssan varalle tehtyyn suunnitelmaan. Suunnitelmassa on määritelty terveysalan eri toimijoiden roolit ja vastuut, käytettävissä olevat resurssit ja yleisölle asiasta informointi. Hallituksen kriisineuvosto, jossa terveys- ja hoivaministeriö on pysyvänä jäsenenä, on kokoontunut kaksi kertaa asian tiimoilta ja kriisitukiyksikkö on auttanut kriisineuvostoa sekä terveys- ja hoivaministeriötä influenssan mediaseurannassa. Tällä hetkellä varautumissysteemi on "stand by" – tilassa odottaen tilanteen kehittymistä.

---

78 NOU 2006:6 Når sikkerheten er viktigst, s. 54–55
79 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009
80 <http://www.nve.no/en/About-NVE/>

Yleisellä tasolla terveyden alan varautumisella pyritään takaamaan riittävät lääkevarannot ja hoiva kansalaisille kaikenlaisissa kriiseissä kuten ydinonnettomuuksissa, tarttuvien tautien leviämisessä ja ruoan tai juomaveden saastumisessa. Varautumisen perusta on määritelty eri laeissa, esimerkiksi vuoden 2000 terveys- ja sosiaalivalmiuslaissa sekä vuoden 2003 laissa elintarvikkeiden tuotannosta ja turvallisuudesta. Kaikkien terveydellisten instituutioiden on lain mukaan tehtävä ja päivitettävä tarpeen mukaan suunnitelmat terveyspalveluiden jatkuvuuden takaamiseksi kriisitilanteissa. Kuntia on kuitenkin ollut vaikea saada mukaan varautumisen suunnitteluun. Terveys- ja hoivaministeriöllä on poliittinen ja strateginen vastuu terveydellisistä varautumisasioista. Apunaan kansallisessa koordinaatiossa sekä kriisienhallinnassa sillä on terveysvirasto.⁸¹

Norja osallistuu aktiivisesti kansainväliseen kriisivalmiusyhteistyöhön, erityisesti Naton ja YK:n kanssa. Norja osallistuu DSB:n johdolla myös EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioihin. Osallistuminen EU:n operaatioihin edellyttää kuitenkin erillistä kutsua EU:lta. Käytännössä merkittävä osa kansainvälisestä työstä organisoidaan DSB:n kautta. DSB:n johtaman siviilipuolustuksen puitteissa voidaan lähettää muun muassa operaatiokohtaisesti räätälöity tukitoimintoihin erikoistunut ryhmä kansainvälisiin tehtäviin.⁸²

---

81 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

82 St.meld.nro 22, Samfunnssikkerhet, s. 75

4 TANSKA

4.1 Kansallisen turvallisuuden strategia

Tanskan turvallisuuspoliittinen tilanne ja maan geopoliittinen asema ovat olleet vakaita kylmän sodan päättymisen jälkeen. Nykyisen turvallisuuspoliittisen tilanteen perusteella ei Tanskaa vastaan arvioida olevan lähitulevaisuudessakaan perinteistä sotilaallista uhkaa.⁸³ Tämän seurauksena Tanskassa on katsottu, ettei perinteiselle laajojen joukkojen liikekannallepanoon ja aluepuolustukseen perustuvalla armeijalle ole enää käyttöä ja näistä elementeistä on luovuttu. Mikäli turvallisuuspoliittinen kehitys kuitenkin tulevaisuudessa nostaisi perinteisen sotilaallisen uhan taas merkittäväksi, rakennettaisiin alueellinen puolustus uudelleen mutta siinäkin tapauksessa eri tavoin kuin kylmän sodan aikana.⁸⁴

Vaikka Tanska on fyysisesti pieni valtio, jolla on rajatut vaikutusmahdollisuudet, on uusi turvallisuuspoliittinen tilanne kuitenkin antanut mahdollisuuden toimia entistä laajemmin ja voimakkaammin kansainvälisillä areenoilla. Tanskassa onkin pyritty käyttämään hyväksi näitä uusia ja laajentuneita turvallisuuspolitiikan toimintamahdollisuuksia 90-luvun alusta lähtien muun muassa rauhan- turvaamistoiminnassa. Laajasta turvallisuuskäsitteestä on muodostunut turvallisuuspolitiikan muotoilun perusta myös Tanskassa. Muun muassa tukemalla kansainvälisten järjestöjen toimintaa ja osallistumalla kansainvälisiin operaatioihin, voi maa antaa oman panoksensa rauhan ja tasapainon ylläpitämiseen, edistämällä samalla omia turvallisuuspoliittisia intressejään. Tanska katsoo, että valtioyhteisön kykeneminen tehokkaaseen päätöksentekoon ja tarvittaessa myös suoraan toimintaan on pienen valtion edun mukaista.⁸⁵

Tanskan turvallisuuspolitiikan lähtökohtana on itsenäisen demokraattisen valtion turvaaminen ja valtion kehittäminen sekä taloudellisen hyvinvoinnin ylläpitäminen läheisessä yhteistyössä muiden valtioiden kanssa. Turvallisuuspolitiikan tavoitteiden ja keinojen tulee perustua demokratian, vapauden ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle.⁸⁶ Tanskalla ei ole varsinaista turvallisuusstrategiaa, vaan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka muotoillaan puolustuspäätöksessä, joka tehdään viideksi vuodeksi kerrallaan. Maaliskuussa 2009 julkaistiin Tanskan puolustuskomission raportti Dansk forsvar: Globalt Engagement, jonka on tarkoitus toimia loppuvuodesta tehtävän uuden puolustuspäätöksen (vuosille 2010–2014) poliittisen keskustelun pohjana. Raporttia on Tanskassa kritisoitu liian väljäksi ja raportti on saanut moitteita kykenemättömyydestä ottaa kantaa puolustuksen kannalta kriittisiin kysymyksiin kuten asevelvollisuuden tulevaisuuteen.⁸⁷

83 Danish Defence Commission, Summary of Danish Defence: Global Engagement, s. 8

84 Sallinen 2005, 23

85 Sallinen 2005, 21

86 Ibid., 22

87 Puolustuspoliittisen osaston muistio Tanskan puolustuskomission raportti julkaistiin, s.1

Tanskan turvallisuuspolitiikan perustana ovat YK, Nato ja EU, jonka merkitys on kasvamassa huolimatta siitä, että Tanska on aiemmin pidättäytynyt osallistumasta EU:n puolustusulottuvuuden kehittämiseen. Puolustuskomission raportissa Dansk forsvar: Globalt engagement komissio nimittäin katsoo, että Tanskan intresseissä on EU:n sotilas- ja siviilikriisinhallintakyvyn vahvistuminen. Tanskan tulisi siten poistaa varauksensa ja tulevaisuudessa aktiivisesti osallistua myös EU:n puolustustoimintaan. Tanskan halu osallistua yhä syvenevään pohjoismaiseen yhteistyöhön on kuitenkin epävarmaa. Muiden Pohjoismaiden painotuksista poiketen Tanskan puolustuskomission raportissa ei pohjoismainen yhteistyö ole esillä lähes lainkaan.

Tanska katsoo Naton olevan tulevaisuudessakin turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön keskeisin foorumi ja maan puolustus ankkuroidaan kiinteästi Natoon. Nato muodostaa transatlanttisen suhteen perustan ja Tanska on aktiivinen liittokunnan jäsen, mutta ennen kaikkea Yhdysvaltojen liittolainen, joka on osallistunut aktiivisesti muun muassa Afganistanin ja Irakin operaatioihin. Tanskan näkemyksen mukaan Yhdysvaltojen asema maailman johtavana valtiona tulee kuitenkin vähitellen heikkenemään samoin kuin lännen (taloudellinen) valta maailmassa. Kiinan ja Intian kansainväliset roolit tulevat puolestaan kasvamaan ja saamaan entistä enemmän painoarvoa. Tulevaisuudessa Kiinan ja Intian reagointi maailman kriiseihin ja konflikteihin sekä osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön tulee Tanskan mukaan vaikuttamaan enenevässä määrin kansainvälisen järjestelmän kykyyn vastata mahdollisiin turvallisuusongelmiin.⁸⁸

Globalisaatiosta johtuen Tanskan turvallisuuden haastavat nykyään aiempaa monimutkaisemmat ja ennalta-arvaamattomat uhkat sekä erilaiset riskit. Terrorismin, joukkotuhoaseiden leviämisen ja tietohyökkäysten sekä ilmastomuutoksen katsotaan olevan keskeisimpiä uhkia.⁸⁹ Vuoden 2005 syyskuun Muhammad pilapiirrookset Tanskan suurimmassa päivälehdessä Jyllands-Postenissa ja näiden uudelleen esiintuominen propagandatarkoituksessa al-Qaidan videolähetyksessä on kasvattanut merkittävästi terroriuhkaa Tanskassa. Tanskan terrorismin tutkimuskeskus (CTA) arvioi maaliskuun 2009 lopulla, että terrorismin uhka tanskalaisia kohtaan on huomattava varsinkin al-Qaidan aktiivisimmilla alueilla Pohjois- ja Itä-Afrikassa sekä Pakistanissa ja Afganistanissa. Konkreettisenä esimerkkinä uhasta on terrori-isku Tanskan suurlähetystöön Pakistanissa 2.6.2008.⁹⁰ Viime vuonna Tanskassa saatiin oikeuteen muutama terrori-iskuja Tanskaa kohtaan suunnitellut mutta paineet saada enemmän juttuja oikeuteen kasvavat koko ajan.⁹¹

Tanskan mukaan Afrikassa ja Lähi-idässä demografiset, taloudelliset ja luonnonresursseihin liittyvät tekijät sekä nk. sortuvat valtiot luovat kasvualus-

88 Danish Defence Commission, Summary of Danish Defence: Global Engagement, s. 8

89 Ibid.

90 Center for Terroranalyse (CTA), Assessment of the Terror Threat against Denmark 31.3.2009, s.2

91 Valmiuspääälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

tan sosiaaliselle levottomuudelle sekä poliittiselle ja uskonnolliselle radikalismille. Tällaiset turvallisuusongelmat saattavat levitä paikallisista ja alueellisista konflikteista globalisaation edesauttamana entistä nopeammin ja helpommin maailmanlaajuisiksi ongelmiksi.⁹² Tanska haluaa kyetä vastaamaan uhkiin siellä missä niitä esiintyy, niin kotimaassa kuin maan rajojen ulkopuolella. Tämän tavoitteen sa mukaisesti Tanska on osallistunut laajasti kansainvälisiin kriisinhallinta- ja rauhanturvaamisoperaatioihin.⁹³ Puolustuskomission 2009 raportin mukaan kansainvälisissä operaatioissa tulisi panostaa entistä enemmän kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan ja Tanskan tulisi suunnata lisää varoja sotilas- siviiliyhteistyöhön. Toisena painopistealueena on raportin mukaan kriisialueiden paikallisten sotilaallisten kriisinhallintavoimavarojen rakentaminen etenkin Itä-Afrikassa ja Afganistanissa. Tässä on taustalla ajatus, että auttamalla paikallisia ottamaan vastuuta oman alueensa turvallisuudesta edesautetaan myös omien joukkojen kotiutumista kriisialueilta.⁹⁴

Tanska uskoo myös arktisten alueiden strategisen merkityksen kasvuun. Jää-tikköjen sulaessa ilmaston muutoksen seurauksena, avautuu muun muassa uusia mahdollisuuksia raaka-aineiden hankintaan sekä uusia merireittejä.⁹⁵ Joulukuussa 2009 Kööpenhaminassa pidetään YK:n ilmastokonferenssi. Tanskan hallituksen tavoitteena on, että konferenssissa päästäisiin laajaan, kaikki maailman valtiot kattavaan kansainväliseen sopimukseen, jossa asetettaisiin kunnianhimoisia tavoitteita kasvihuonekaasujen vähentämiseksi, mikä auttaisi tehokkaasti ilmastomuutoksen torjumisessa.⁹⁶

4.2 Kokonaismaanpuolustus

Kokonaismaanpuolustuksen järjestelmä luotiin myös Tanskassa toisen maailmansodan jälkeen ja se on perinteisesti ollut viranomaisten ja puolustusvoimien välistä yhteistyötä. Kokonaismaanpuolustuksen keskeisiä toimijoita Tanskassa ovat pelastuslaitos, puolustusvoimat ja poliisi sekä kriisivalmiusviranomainen ja vapaaehtoisjärjestöt kuten kodinturvajoukot. Ylin päätösvalta kokonaismaanpuolustukseen liittyvissä asioissa on valtiopäivillä ja toimeenpanovalta hallituksella. Puolustusministeriöllä on eri toimijoiden yhteistoimintaa koordinoiva rooli. Kokonaismaanpuolustus ja sen puitteissa tehtävä yhteistyö on ollut keskeinen osa tanskalaista turvallisuuspolitiikkaa. Kylmän sodan aikana uskottavaa puolustuskykyä ei katsottu voitavan ylläpitää pelkästään sotilaallisen maanpuolustuksen avulla. Tämän ohella oli tarvittaessa voitava kerätä yhteen yhteiskunnan muutkin resurssit sodan estämiseksi ja maan sekä kansalaisten puolustamiseksi.⁹⁷

92 Danish Defence Commission, Summary of Danish Defence: Global Engagement, s. 9

93 Sallinen 2005, 21

94 Puolustuspoliittisen osaston muistio Tanskan puolustuskomission raportti julkaistiin, s.1

95 Danish Defence Commission, Summary of Danish Defence: Global Engagement, s. 11

96 Ministry of Climate and Energy <http://kemin.dk/en-US/COP15/COP15/Sider/COP15climateconference.aspx>

97 Sallinen 2005, 34

Kylmän sodan jälkeen kokonaismaanpuolustuksen sisältöä ei ole virallisesti muutettu, vaikka sodanajan valmiutta ja varautumista on vähennetty järjestelmällisesti ja siviilitoimijoiden entisiä sotaan varautumisen toimia on poistettu, painopisteen siirtyessä selkeämmin rauhanajan kriiseihin ja uhkiin. Puolustuskomission vuoden 2009 raportissa todetaan, että kokonaismaanpuolustusta tarvitaan vastaamaan myös uusiin asymmetrisiin ja dynaamisiin uhkiin, joiden torjuminen on siirtänyt sotilaallisten operaatioiden painopistettä aiempaa ennaltaehkäisevämmäksi.⁹⁸ Puolustusvoimien tulee tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin pystyä toteuttamaan muunlaisia tehtäviä kuin vain sotilaallisia tehtäviä. Kokonaismaanpuolustus onkin saanut enemmän yhteiskuntaa kriiseiltä ja katastrofeilta suojelevan roolin. Tämän myötä puolustusvoimien tehtävät ovat muuttuneet ja niiden tulee nykyään pystyä antamaan tukea siellä missä sitä tarvitaan.⁹⁹ Esimerkiksi öljyntorjunnasta vastaa Tanskan merivoimat. Aikaisemmin kokonaismaanpuolustus perustui nimenomaan muun yhteiskunnan tukeen puolustusvoimille, joten tässä on tapahtunut selkeä muutos. Kokonaismaanpuolustuksen käsite on siis edelleen käytössä mutta uudelle yhteistyökonseptille olisi tilausta haasteiden ja uhkakuvien muuttuessa. Kokonaismaanpuolustus on ollut niin pitkään toimiva malli, että sen muuttamista olisi perusteltava tarkoin eikä tätä keskustelua ole Tanskassa ainakaan vielä aloitettu.¹⁰⁰

Pitkällä tähtäimellä puolustusvoimien kansallisiin tehtäviin tulee vaikuttamaan se, ettei Naton jäseniin kohdistu tällä hetkellä perinteistä sotilaallista uhkaa ja laajamittaisen sodan puhkeaminen Euroopassa on hyvin epätodennäköistä. Strategisesti ajateltuna Tanskan suvereenisuus on turvattu Naton 5 artiklan mukaan, jossa taataan liiton toisten jäsenvaltioiden tuki hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle liittolaiselle. Käytännössä kuitenkin vastuu maan suvereeniudesta tulee pysymään Tanskalla itsellään ja sen tulee ylläpitää kykyjään muun muassa alueensa valvontaan sekä uhkien aikaiseen havaitsemiseen.¹⁰¹ Tanska on viimeisen vuosikymmenen aikana uudistanut puolustuksensa rakennetta merkittävästi ja siirtänyt painopistettä alueellisesta puolustuksesta kansainvälisiin operaatioihin, joita varten on pyritty rakentamaan nykyaikaiset, joustavat ja nopeasti siirrettävät taistelujoukot. Näiden joukkojen tulee olla valmiita niin aseellisiin konflikteihin, vakauttamisoperaatioihin kuin järjestyksen valvontaan.¹⁰²

Maaliskuussa 2009 Tanskalla oli lähes 1400 sotilasta kansainvälisissä tehtävissä. Puolustuskomissio arvioi uusimmassa raportissaan, että tarve ja kysyntä tanskalaisten joukkojen osallistumiselle kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin tulee pysymään vähintäänkin samana vuoteen 2025 asti. Tanskan puolustuksen suurimmat haasteet liittyvät henkilöstö- ja materiaali-

98 Danish Defence Commission, Summary of Danish Defence: Global Engagement, s.16

99 Forsvarskommissionen, Dansk forsvar: Globalt engagement, s.112

100 Erityisasiantuntija Niels Johan Juhl-Nielsenin haastattelu TPAK:in sihteeristössä 14.5.2009

101 Danish Defence Commission, Summary of Danish Defence: Global Engagement, s.18

102 Ibid., 12, 20

kysymyksiin. Tanskan puolustusvoimat kärsivät merkittävästä henkilöstövajeesta ja kuitenkin Tanskan tavoitteena olisi pystyä ylläpitämään 2000 sotilasta kansainvälisissä operaatioissa samanaikaisesti.

Tanskan puolustusvoimien tehtävät määritellään edelleen vuoden 2001 uusitun lain mukaan puolustusvoimien tehtävistä ja organisaatiosta sekä vuoden 2006 lisäpykälän mukaan:

- sotilaallisen puolustuksen tulee toiminnallaan edistää rauhaa ja turvallisuutta,
- puolustusvoimilla on tärkeä rooli konfliktien ja sodan ehkäisemisessä,
- Tanskan suvereniteetin ja olemassaolon turvaamisessa sekä
- demokratian, vapauden ja ihmisoikeuksien edistämisessä.¹⁰³

Puolustuskomissio suosittelee raportissaan puolustuslain uudistamista, koska se ei nykyisellään riittävällä tavalla kuvaa Tanskan puolustusvoimien ensisijaisia tehtäviä eikä se kuvaile kansainvälisiä operaatioita välineenä turvata Tanskan kansallista turvallisuutta.¹⁰⁴

Tanskassa on myös kodinturvajoukot, joiden perinteisenä tehtävänä on ollut tukea sotilaallista maanpuolustusta uskottavasti ja joustavasti vapaaehtoisuuteen perustuen. Kodinturvajoukkojenkin tehtäviä on kuitenkin viime vuosina suunnattu yhä enemmän kokonaismaanpuolustukseen ja yhteiskunnan yleiseen kriisivalmiuteen. Nykyään ne auttavat muun muassa katastrofien hoidossa, kadonneiden etsinnöissä ja suurten urheilutapahtumien järjestämisessä.¹⁰⁵ Kodinturvajoukkojen aktiiviseen osaan tulee Puolustuskomission raportin mukaan kuulumaan 22 000 jäsentä, joista noin 3000 jäsentä kuuluu erikoiskoulutettuihin operatiivisiin joukkoihin, jotka säilyttävät varustustaan kotona. Joukkojen passiiviseen osaan tulee kuulumaan 28 000 jäsentä. Puolustusvoimien ja kodinturvajoukkojen synergian mahdollisimman suureksi hyödyntämiseksi on kodinturvajoukot integroitu puolustusvoimien tukitoimintoihin. Kriisitilanteessa kodinturvajoukot on siten alistettu puolustusvoimille.

4.3 Yhteiskunnan kriisivalmius

Tanskan valmiuslakia uudistettiin vuonna 2003, jolloin muun muassa poistettiin yhteiskunnan kriisivalmiuden lähtökohtana toiminut jako sotaan ja rauhaan. Kriisivalmiuden suunnittelun pohjaksi otettiin uhkat ja riskit, joihin sisältyvät kaikki yhteiskuntaa mahdollisesti uhkaavat onnettomuudet ja katastrofit sota mukaan lukien. Kriisivalmius määriteltiin kattamaan pelastustoimi, hallinnollinen valmius, kokonaismaanpuolustusyhteistyö, poliisin toiminta, ympäristövalmius

103 Forsvarskommissionen, Dansk forsvar: Globalt engagement, s.107

104 Puolustuspoliittisen osaston muistio Tanskan puolustuskomission raportti julkaistiin, s.1

105 Forsvarsministeriet <http://www.fmn.dk/eng/Total%20Defence/The%20Danish%20Home%20Guard/Pages/default.aspx>

ja terveydenhuollon valmius. Yhteiskunnan kriisivalmius jaetaan Tanskassa toiminnallisesti kolmeen ryhmään: konkreettisiin operatiivisiin toimiin, infrastruktuurivalmiuteen ja viranomaistehtäviin. Operatiivisten toimien tehtävänä on vastata onnettomuuksien ja kriisien välittömiin vaikutuksiin mahdollisimman nopeasti. Infrastruktuurivalmiuteen kuuluvat toimet, joilla suojellaan yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ja infrastruktuuria. Yhteiskunnan elintärkeiksi toiminnoiksi lasketaan Tanskassa terveydenhuolto, ruokahuolto ja juomaveden laatu, kuljetukset, energiahuolto, ICT-järjestelmät, öljyn varastointi, joukkotuhoasevalmius sekä öljy- ja kemikaalionnettomuudet merellä. Viranomaistehtäviin kuuluvat puolestaan mm. valmiustoimien koordinointi, valmiuskysymyksiin liittyvä neuvonta, opastus- ja koulutustoiminta sekä erilaiset valvontatehtävät.¹⁰⁶

Tanskan valmiuslain mukaan kaikki ministeriöt ovat omalla hallinnonalallaan vastuussa yhteiskunnan toimintojen ylläpitämisen ja toimintakyvyn varmistamisen valmiussuunnittelusta onnettomuuksien ja katastrofien, mukaan lukien sotatilan, varalta. Myös kunnanvaltuustojen tulee tehdä suunnitelma kuntansa valmiudesta paikallistasolla. Valmiussuunnittelu perustuu vastuuperiaatteelle eli viranomaisella, jolla on vastuu toiminnasta normaalioloissa, on vastuu myös onnettomuus- ja katastrofitilanteissa. Lisäksi, vaikka näitä ei lainsäädännössä erikseen mainita, ohjaa käytännön kriisivalmiustyötä kuitenkin myös samankaltaisuusperiaate ja läheisyysperiaate.¹⁰⁷

Kansallisen tason kriisinhallintaorganisaation (ks. Liite 3) muodostavat kriisivalmiusryhmä, turvallisuuskysymysten virkamiesvaliokunta ja hallituksen turvallisuusvaliokunta. Hallitus käsittelee turvallisuuspoliittiset kriisit hallituksen turvallisuusvaliokunnassa, joka kokoontuu aina tarvittaessa. Valiokunta ei puutu operatiivisen tason toimintaan mutta haluaa olla tietoinen siitä, miten kriisiä alemmilla tasoilla hoidetaan. Turvallisuusvaliokunnan työhön osallistuvat pääministeri, ulkoministeri, puolustusministeri, oikeusministeri sekä liike- ja elinkeinoelämän ministeri.¹⁰⁸ Turvallisuusvaliokunnan työtä tukee virkamiesvaliokunta, jonka työhön osallistuvat edellä mainittujen ministeriöiden valtiosihteerit sekä puolustusvoimien tiedustelupalvelun päällikkö ja turvallisuuspoliisin päällikkö. Kriisivalmiusryhmä on puolestaan osastopäällikötasoinen ryhmä, joka perustettiin 11.9.2001 jälkeen ja jonka tehtävänä on antaa neuvoja sekä suosituksia vakaviin turvallisuuspoliittisiin kriiseihin liittyvissä valmiuskysymyksissä, laatia selvityksiä ja esittää viranomaisten yhteistyötä lujittavia toimenpiteitä.¹⁰⁹

Tanskassa "herätyskellona" kriisivalmiusasioissa toimivat 90-luvun lopun tuhoiset myrskyt, joiden huonosta hoitamisesta viranomaisia kritisoitiin. Näihin kokemuksiin pohjautuen perustettiin vuonna 2005 kansallinen valmius-

106 Sallinen 2005, 78

107 Ibid.

108 http://www.stm.dk/_a_1848.html

109 Sallinen 2005, 78–80

joukko (Nationale operative stab, NOST) vahvistamaan koordinaatiota suurissa katastrofeissa ja kriiseissä puolustusvoimien, poliisin ja siviilitoimijoiden kesken. Samalla perustettiin myös kansainvälinen valmiusjoukko (International operative stab, IOS), jonka tarkoituksena on auttaa ulkomailla tanskalaisia, joita on kohdannut luonnonkatastrofi, terrorismi tai muunlainen kriisi. NOST:in ja IOS:in lisäksi Tanskassa on paikallisia valmiusjoukkoja (Lokal operative stab, LBS), joiden tehtävänä on koordinoida paikallisten resurssien käyttöä tietyillä alueilla. NOST:in pysyviin jäseniin kuuluvat valtion poliisi, Tanskan turvallisuus- ja tiedustelupalvelu PET, Tanskan puolustusvoimien komentaja, sotilaallinen tiedustelupalvelu DDIS, terveyslautakunta, valmiusviranomaisen Beredskabsstyrelsen (BRS) ja ulkoministeriö. Tilanteesta riippuen mukaan voidaan kutsua toimijoita myös ympäristösektorilta, kuljetussektorilta jne.¹¹⁰

NOST aktivoidaan, kun kriisi on niin laaja, etteivät paikalliset resurssit riitä sen hoitoon ja kun kriisi koskettaa eri alueita, jolloin tarvitaan kansallista koordinaatiota eri alueiden välillä. NOST:in tehtävänä on luoda ja ylläpitää kokonaiskuvaa tilanteesta, kerätä kriisin hoitamiseen tarvittavaa tietoa paikallistasoilta sekä luoda edellytykset kriisin hoitamiseen tarvittavalle yhteistyölle ja koordinaatiolle. Tanskassa ei ole kansallista tilannekeskusta, vaan poliisilla ja BRS:llä on kummallakin oma tilannekeskuksensa. Käytännössä NOST on aktivoitu vain harvoin muutoin kuin harjoituksiin. Viimeksi NOST aktivoitiin Kööpenhaminan mellakoihin ja se tullaan aktivoimaan Kööpenhaminassa ensi joulukuussa järjestettävään YK:n huippukokoukseen.¹¹¹

Yhteiskunnan kriisivalmius siirrettiin sisä- ja terveysministeriöltä (vuodesta 2007 lähtien sisä- ja sosiaaliministeriö) puolustusministeriön alaisuuteen helmikuussa 2004. Tarkoituksena oli luoda aidosti yhtenäiset kansalliset resurssit yhteiskunnan vahvistamiseksi erilaisia uhkia ja kriisejä vastaan sekä saavuttaa mahdollisimman suuri synergiaetu. Puolustusministeriön ydintehävien kenttä on siten laajentunut ja se vastaa nykyisin myös yhteiskunnan kriisivalmiuden koordinoinnista. Käytännön työstä vastaa valmiusviranomaisen BRS, jonka tehtävänä on johtaa kansallista pelastusvalmiutta ja vastata yhteiskunnan kriisivalmiuden toimien sekä suunnittelun yhteensovittamisesta. Lisäksi BRS:llä on valvonta- ja neuvontatehtäviä kunnallisessa pelastusvalmiudessa sekä tehtäviä valmiuden yleisen kehityksen seuraamiseen liittyvissä kysymyksissä. BRS vastaa valmiusjoukkojensa avulla myös useista operatiivisista tehtävistä sekä kansallisesta ydin- ja kemikaalionnettomuusvalmiudesta ja laatii kansallisen valmiussuunnitelman yhdessä Pääesikunnan ja Keskusrikospoliisin kanssa.¹¹²

BRS järjestää joka toinen vuosi pidettäviä kansallisia valmiusharjoituksia (KRISØV), joiden tarkoituksena on muun muassa testata kansallista koordinaatiota viranomaisten ja NOST:in välillä, aktivoida kriisivalmiustoimijoita ja paran-

110 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

111 Ibid.

112 Sallinen 2005, 81

taa kriisiviestintää. Yksityinen sektori pyritään ottamaan mukaan harjoituksiin mutta mukaan päästäkseen niiden on läpäistävä tietyt turvallisuusvaatimukset. Pääasiassa kaikki osallistujat maksavat omat harjoittelukustannuksensa mutta BRS tarjoaa usein harjoituksessa tarvittavat tilat. Viimeisin kansallinen harjoitus pidettiin vuonna 2007 ja tämän vuoden lokakuussa on tarkoitus pitää seuraava, missä harjoitellaan joulukuista YK-kokousta varten. Harjoituksen suunnittelussa olisi tärkeää pystyä irtautumaan arkipäivän ajattelusta ja osata ennakoita ennalta-arvaamattomiakin tilanteita. Harjoitusten jälkeen siinä mukana olleiden toimet arvioidaan systemaattisesti. Arvioinnit yritetään toteuttaa positiivisessa hengessä.¹¹³

Vuonna 2005 BRS perusti yksikön kansalliselle haavoittuvuusarvioinnille. Yksikön tehtävänä on valvoa, analysoida ja arvioida riskejä ja uhkia, joilla on merkitystä yhteiskunnan haavoittuvuudelle. Tämän työn tuloksena julkaistaan vuosittain kansallinen haavoittuvuusraportti (National Sårbarhedsrapport). Raportissa tarkastellaan kuluneen vuoden tapahtumia ja kriisivalmiuden muutoksia sekä keskitytään kullakin hetkellä merkittäviin teemoihin. Vuoden 2007 raportin teemoina olivat ilmastonmuutos ja sen vaikutukset siviilivalmiustoimiin, kunnallisuudistuksen merkitykset valmiustoiminnalle, julkisen sektorin ja yksityisen sektorin yhteistyö valmiusasioissa sekä informaatio- ja kommunikaatioteknologian käyttäminen kriisien hoidossa. Vuoden 2008 raportissa nostetaan esille muun muassa 8.12.2008 annettu EY-direktiivi Euroopan elintärkeän infrastruktuurin määrittämisestä ja nimeämisestä sekä arvioinnista, joka koskee sen suojaamista. BRS vastaa direktiivin toimeenpanosta Tanskassa. Lisäksi vuoden 2008 raportissa kerrotaan ilmastonmuutos portaalin (www.klimatilpasning.dk) perustamisesta, mikä on osa hallituksen maaliskuussa 2008 julkaisemaa ilmastonmuutokseen sopeutumisen strategiaa.

BRS on esitellyt uuden mallin kokonaisvaltaisesta yhteiskunnan kriisivalmiuden suunnittelusta (Helhedsorienteret beredskabsplanlægning, ks. Liite 4). Mallin tarkoituksena on pureutua valmiussuunnittelussa havaittuihin ongelmiin kuten siihen, että suunnitelmat ovat usein vain kuvailevia eivätkä toimintaorientoituneita tai siihen, että suunnitelmia ei käytetä ja toteuteta harjoituksissa tai oikeissa kriiseissä. Kokonaisvaltaisen valmiussuunnittelun avulla yritetään myös parantaa suunnittelun laatua ja valmiuskykyä. Tavoitteisiin pääsemiseksi malli sisältää erilaisia analyttisiä työkaluja kuten organisaation valmiustestin, minkä tekemällä organisaatiot pystyvät itse arvioimaan valmiuskykyjään ja puutteitaan. Mallin keskeltä löytyy johtaminen ja ulkoyhteistyön valmiussuunnitelmat, suunnitteluperusteet, ennaltaehkäisy, koulutus, harjoitukset ja arvioinnit. Malli on kuitenkin toistaiseksi toiminut lähinnä vain otsikoiden tasolla, eikä sen avulla ole päästy toteuttamaan todella kokonaisvaltaista valmiussuunnittelua. Yksi Tanskan kriisivalmiuden kehittämisen

suurimmista haasteista tulee olemaan juuri ajattelutapojen muutos kokonaisvaltaiseen suuntaan.¹¹⁴

Viime aikoina Tanskan kriisivalmiudessa tapahtuneita muutoksia on muun muassa poliisin roolin korostuminen toisella tavalla, kuin kylmän sodan aikana. Nykyään käytännön tason operatiivinen vastuu kansallisissa kriiseissä on poliisilla, jota puolustusvoimat voi tarvittaessa avustaa. Poliisille kuuluu myös viranomaisten välisen yhteistyön koordinointi. Varsinkin terrorismin uhan kasvettua entisestään vuoden 2008 aikana, on poliisi saanut lisää resursseja ja pystynyt oikeuttamaan erilaisia toimenpiteitä vetoamalla terrorismintorjuntaan. Vuoden 2007 kunnallisuudistuksella on pyritty parantamaan kuntien kriisivalmiutta. Kunnille määrättiin uusia tehtäviä ja niiden rajoja muutettiin. Kunnat ovat jo aikaisemmin siirtyneet kriisivalmiustehtäviensä riskiperusteiseen analysointiin, jossa tarkoituksena on ollut tehostaa kuntien kykyä vastata juuri niitä uhkaaviin asioihin.¹¹⁵ Muita uudistuksia ovat Terrorismin tutkimuskeskuksen (CTA) perustaminen vuonna 2007, kansalle kriiseistä tiedottamiseen tarkoitettun portaalin (www.kriseinfo.dk) sekä uuden radiokommunikaatiosysteemin perustaminen.¹¹⁶

Poliittisessa sopimuksessa kriisivalmiudesta vuosille 2007–2010 (Politisk aftale om Redningberedskabet efter 2006) arvioitiin, että modernin yhteiskunnan kuten Tanska, on jatkuvasti kyettävä vähentämään haavoittuvaisuuttaan ja pyrittävä parantamaan uudenlaisten uhkien ja riskien kuten terrorismin torjuntaa. Yhteiskunnalla tulisi olla valmius käsitellä useita yhtäaikaista ja laajoja uhkia, minkä vuoksi viranomaisten yhteistyötä on jatkuvasti parannettava, jotta ne pystyisivät paremmin vastaamaan eri sektorit ylittäviin kriiseihin. Sopimuksessa arvioitiin myös, että kriisivalmiuden toimijoiden tulisi tulevaisuudessa kyettävä vastaamaan paremmin myös ulkomailla tapahtuviin onnettomuuksiin ja katastrofeihin, joiden vaikutukset saattavat tuntua myös Tanskassa. BRS:llä on henkilökuntaa, jota se voi lähettää ulkomaille auttamaan luonnonkatastrofeissa ja onnettomuuksissa sekä erilaisissa kriiseissä, jos toinen valtio tai kansainvälinen järjestö pyytää apua. Päätökset tästä tehdään yhdessä ulkoministeriön kanssa. BRS toimii läheisessä yhteistyössä EU:n, Naton ja useiden naapurimaiden kanssa.¹¹⁷ Tanska on muutoinkin aktiivisesti osallistunut kansainväliseen yhteistyöhön kriisivalmiusasioissa ja edistänyt muun muassa EU:n sisäistä yhteistyötä kriisivalmiusasioissa.

Tanskan turvallisuus- ja tiedustelupalvelun (Politiets efterretningstjenesten) eli PET:in pääasiallisena tehtävänä on erilaisilta kansallisilta turvallisuusuhkilta puolustautuminen ja niiden torjuminen. Tämä tapahtuu valvomalla, tutkimalla ja ennaltaehkäisemällä tekoja tai suunnitelmia, jotka saattavat kehittyä uhkiksi Tanskan itsenäisyydelle ja turvallisuudelle. PET:in toiminta jakautuu kolmeen

114 Erityisasiantuntija Niels Johan Juhl-Nielsenin haastattelu TPAK:in sihteeristössä 14.5.2009

115 Ibid.

116 Beredskabsstyrelsen, National Sårbarhedsrapport 2007

117 Beredskabsstyrelsen <http://www.brs.dk/demaint/dk/side1.htm>

osa-alueeseen: terrorisminvastaiseen toimintaan, ääriryhmien vastaiseen toimintaan (viittaa radikalisoitumisen aikaiseen huomaamiseen ja puuttumiseen, jottei päästäisi väkivaltaisuuksiin asti) ja vakoilun vastaiseen toimintaan. Vuonna 2007 PET:in yhteyteen perustettiin Terrorismin tutkimuskeskus, joka tekee erityisiä analyyskejä terrorismin uhkasta Tanskassa.¹¹⁸

PET ei tee päivittäisiä uhka-analyyskejä tai raportteja mutta tarpeen vaatiessa se voi tehdä hyvin lyhyellä varoitusajalla analyyskejä pyydetyistä asioista. PET pyrkii jakamaan informaatiota niin normaalioloissa kuin kriiseissä eri viranomaisille ja yksityisille toimijoille, koska se katsoo tiedon jakamisen olevan tärkeää koko yhteiskunnan läpileikkaavan turvallisuuskulttuurin muodostamiseksi. Tässä on tietysti omat riskinsä, kun jaettava tieto saattaa olla hyvinkin arkaluontoista. PET:illä on erityinen kontaktiryhmä, joka koostuu noin 80 luotettavasta yhteistyökumppanista. Ryhmä kokoontuu muutaman kerran vuodessa tai tarpeen ilmetessä. Kontaktiryhmä on luokiteltu uhkien mukaan vielä alaryhmiin, esim. terrorismi, vakoilu jne. PET koettaa jakaa tietoa myös niille toimijoille, jotka eivät ole uhattuna, jotta nämä eivät turhaan haaskaisi resursseja varautumiseen.¹¹⁹

Tanskan kriisivalmiusasioista terveyssektorilla vastaa terveysviranomaisen Sundhetsstyrelsen, jonka tehtäviin kuuluu terveysasioiden neuvojen antaminen terveysministerille ja muille viranomaisille sekä kunnille ja terveysasioista kansalaisille tiedottaminen. Tämä tapahtuu seuraamalla ja tarkkailemalla aktiivisesti terveyteen liittyviä asioita sekä arvioimalla ja ehdottamalla tarvittavia toimenpiteitä. Suurissa kriiseissä terveysviranomaisen tarvittaessa koordinoi alue- ja paikallistason toimintaa. Viime vuosina terveysviranomaiset ovat erityisesti panostaneet kriisivalmiuteen ja varautumissuunnitelmiin, jotka on nähty yhä tärkeämmiksi yhteiskuntaa kohtaavien uhkien lisääntyessä ja monimuotoistuesssa. Tanskan vuoden 2007 terveydenhuoltolain mukaan valmiussuunnitelmat on tehtävä niin alue- kuin kuntatasolla. Tanskassa terveydenhuolto on perinteisesti ollut hajautettua ja paikallistasolla on valta päättää miten palvelut järjestetään. Suurissa kriiseissä terveysministeriö voi kuitenkin antaa erityismääräyksiä, joita kuntien tulee noudattaa.¹²⁰

Terveysviranomaista on tällä hetkellä työllistänyt eniten sikainfluenssa. Viranomaisen on seurannut tilanteen kehittymistä tarkkaavaisesti ja neuvonut terveysministeriötä rokotteiden ostamisessa, ulkoministeriötä matkustussuosituksen laatimisessa ja jäljittänyt influenssan mahdollisesti saaneita ihmisiä, jotteivät he levittäisi tautia eteenpäin. Kansallinen valmiusjoukko NOST ei ole kokoontunut asian tiimoilta mutta terveysviranomaisen on lähettänyt NOST:in sihteeristöön tilanneraportteja, jotka on välitetty eteenpäin muille keskeisille toimijoille yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi. NOST tulee todennäköi-

118 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

119 Ibid.

120 Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5 -3.6.2009

sesti kokoontumaan vain, jos sikainfluenssatilanne pahenee niin, että se vaatii tehokkaampaa viranomaisten välistä koordinoitua.¹²¹

Energia-alan huoltovarmuudesta vastaa Tanskassa valtion omistama ja ilmastoto- ja energiaministeriön edustama Energinet.dk. Sähkö- ja maakaasuverkkojen omistajana Energinet.dk:n tehtävänä on taata energiavarojen turvallisuus ja riittävyys sekä toimivat sähkö- ja maakaasumarkkinat. Lisäksi Energinet.dk koettaa kehittää ympäristöystävällisiä energiantuotantomuotoja ja edistää näiden käyttöä. Energinet.dk vastaa edustamiensa sektorien kriisivalmiudesta ja sen tehtäviin kuuluu varmistaa, että alan yritykset suunnittelevat varautumisensa tekemällä valmiussuunnitelmat. Vuodesta 2006 lähtien sähkö- ja kaasualan toimijoiden on ollut pakollista tehdä haavoittuvuus- ja riskianalyysyjä, mitkä toimivat valmiussuunnitelmien pohjana. Energinet.dk on ottanut käyttöön Tanskan valmiusviranomaisen, Beredskabsstyrelsenin, suositteleman riskien analysointimallin ja Energinet.dk:n mukaisesti muut alan toimijat joutuvat riskianalyysissä ottamaan huomioon seuraavanlaiset skenaariot: koko Tanskan yli menevä hurrikaani, influenssapandemia, terroristi-isku pernaruttoa sisältävin kirjekuorin, terroristi-isku pommin avulla, kolmipäiväinen energiakatkos ja tietojärjestelmien pettäminen yrityksen sisällä.¹²²

Yksityisen sektorin toimijoilla katsotaan olevan tärkeä rooli Tanskalaisessa kriisivalmiudessa. Nykyaikaisessa markkinataloudessa monia toimia (kuten kuljetus, sairaanhoito) on yksityistetty kustannussäästöjen luomiseksi ja näin yksityinen sektori osallistuu säänneltyä yhteiskunnan kriisivalmiuden ylläpitämiseen. Myös yritysten vapaaehtoista toimintaa katsotaan tarvittavan esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjumisessa. BRS suosittelee entistä suurempaa viranomaisten ja yksityisten toimijoiden välistä yhteistyötä yhteiskunnan kriisivalmiuden parantamiseksi.¹²³

---

121 Ibid.

122 <http://www.energinet.dk/en/menu/About+us/Profile/Profile.htm>

123 Beredskabsstyrelsen, National Sårbarhedsrapport 2007, s.52–53

5 POHJOISMAISTEN MALLIEN VERTAILU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa on esitelty Ruotsin, Tanskan ja Norjan kansallisia turvallisuusstrategioita ja kokonaisuomaanpuolustuksen sekä yhteiskunnan kriisivalmiusjärjestelyjä. Tutkimuksen viimeisessä luvussa tehdään yhteenvetoa tutkimuksen tuloksista, verrataan Pohjoismaiden turvallisuus- ja puolustuspoliittisia ratkaisuja ja yhteiskunnan kriisivalmiusjärjestelyjä keskenään (ks. Liite 5) sekä pohditaan erilaisten ratkaisujen hyviä ja huonoja puolia. Lisäksi esitetään muutama havainto, mitä tulevassa YETT-strategian päivityksessä tämän tutkimuksen mukaan kannattaisi ottaa huomioon.

Poliittis-sotilaallinen tilanne Pohjoismaissa ja niiden lähialueilla on ollut jo pitkään vakaa. Suoraa sotilaallista uhkaa ei katsota kohdistuvan yhteenkään Pohjoismaahan nyt eikä lähitulevaisuudessa. Tämän seurauksena varsinkin Ruotsi ja Tanska ovat uudistaneet vanhoja, kylmän sodan aikaisia, varautumisjärjestelmiään vastaamaan paremmin rauhanajan kriisien tarpeisiin muuttaen kokonaisuomaanpuolustuskonseptjeaan: Ruotsi muun muassa luopuen yleisestä asevelvollisuudesta ja Tanska painottamalla vahvasti puolustusvoimiensa kansainvälisiä tehtäviä kuten rauhanturvaamista. Norja ja Suomi ovat puolustusvoimiensa modernisoimisesta huolimatta painottaneet kuitenkin vahvan kansallisen puolustusolottuvuuden ja asevelvollisuuden säilyttämistä sekä kokonaisuomaanpuolustuksen tärkeyttä yhteiskunnan kriisivalmiudessa ja varautumisessa. Norjassa puolustus on edelleen jaettu sotilaalliseen ja siviilipuolustukseen mutta Norjassa puhutaan kuitenkin nk. uudesta kokonaisuomaanpuolustuksesta, jossa puolustusvoimien tulee omilla resursseillaan tukea siviiliyhteiskuntaa eikä toisinpäin.

Pohjoismaiden nykyiset uhkakuvat ovat muovautuneet samankaltaisiksi maailmanlaajuisen kehityksen ja tapahtumien kuten globalisaation, nopean taloudellisen ja teknologisen kehityksen sekä terrorismin seurauksena. Nämä uhkakuvat koostuvat enenevässä määrin ei-sotilaallisista uhista ja yhteiskunnan haavoittuvuuksista. Yhteisiä uusia uhkakuvia kaikille Pohjoismaille ovat ainakin pandemiat, IT-uhat, terrorismi sekä erilaiset ympäristöuhat kuten ilmastonmuutos. Kaikkien Pohjoismaiden haasteena on yhtäältä se miten kyettään katsomaan tulevaisuuteen ja ennakoimaan erilaisia kehitystrendejä ja toisaalta, miten rakentaa sellainen joustava kriiseihin varautumisjärjestelmä, joka on kestävä pitkällä tähtäimellä myös uhkakuvien muuttuessa.

Suomen YETT-strategia vaikuttaisi olevan ainutlaatuinen varautumisen asiakirja. Muilla Pohjoismailla ei ole vastaavanlaista kaikki yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, uhkamallit ja varautumisvastuut kattavaa asiakirjaa, vaan näitä on määritelty yleisemmällä tasolla esimerkiksi maan turvallisuusstrategiassa tai kokonaan erillisissä strategioissa kuten terrorisminvastaisessa strategiassa. Suunnitelmista huolimatta, todellinen valmiustaso selviää kuitenkin vasta käytännössä. Vuoden 2004 Kaakkois-Aasian tsunamin yhteydessä

Pohjoismaiden kriisivalmius joutui koetukselle, erityisesti Ruotsissa, minkä seurauksena maiden kriisivalmiusjärjestelmiä on yritetty kehittää muun muassa selkeyttämällä vastuunjakoja eri toimijoiden välillä ja parantamalla kriisiviestintää. Merkittävää on, että kriiseistä toipumiseen ei näytetä panostettavan, koska tällaisista järjestelyistä ei muilla Pohjoismailla ole ainakaan yhtä kattavia suunnitelmia kuin Suomen YETT-strategiassa, jossa maan henkinen kriisinkestävyys määritellään yhdeksi maamme elintärkeistä toiminnoista.

Uhkien monimutkaistuminen on kuitenkin saanut muutkin Pohjoismaat kehittämään itselleen, Suomessa jo perinteeksi muodostunutta, yhteistyöhön perustuvaa ja sektorirajat ylittävää yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen mallia, jolla pystyttäisiin vastaamaan laajasti erilaisiin uhkiin. Kaikki Pohjoismaat painottavat viranomaisten välistä poikkihallinnollista yhteistyötä ja kokonaisvaltaisuutta kriiseihin varauduttaessa. Lisäksi Ruotsin MSB:n tarkoituksena on tehdä meidän YETT-strategiaa vastaava asiakirja ja Tanskan valmiusviranomaisen BRS on kehittänyt valmiussuunnittelun mallin, joka muistuttaa omaa strategiatimanttiamme mutta joka ei sisällä eri toimijoiden operatiivisia vastuita tai johtosuhteita.

Nykyaikaisten uhkien luonteen vuoksi kaikkien Pohjoismaiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta on myös tullut aiempaa kansainvälisempää. On havaittu, että maat eivät pysty yksinään vastaamaan muun muassa terrorismin ja ilmastomuutoksen aiheuttamiin uhkiin, vaan niiden torjumiseksi tarvitaan yhteistoimintaa. Varsinkin Norja ja Tanska korostavat kansainvälisen toiminnan merkitystä oman maansa turvallisuuden takaamisessa. Pohjoismaiseen yhteistyöhön suhtaudutaan periaatteessa myönteisesti kaikissa Pohjoismaissa mutta Suomi, Ruotsi ja Norja ovat innokkaimpia syventämään yhteistyötä. Norja saattaa pohjoisten alueidensa merkityksen kasvaessa haluta tulevaisuudessa lisätä pohjoismaista yhteistyötä erityisesti näillä alueilla. Tanska näyttäisi suuntautuvan pohjoismaista yhteistyötä enemmän transatlanttiseen yhteistyöhön Naton ja Yhdysvaltojen kanssa. On mielenkiintoista nähdä miten tänä keväänä ilmestynyt, Norjan entisen ulkoministerin, Thorvald Stoltenbergin raportti tulee pidemmällä aikavälillä vaikuttamaan pohjoismaiseen yhteistyöhön. Raportin sanoma on lyhyesti, että Pohjoismaiden tulisi tiivistää yhteistyötään turvallisuus- ja puolustuspolitiikan saralla kyetäkseen paremmin vastamaan nykyajan turvallisuushaasteisiin.

Kuten tutkimuksesta on käynyt ilmi, kriisivalmiusjärjestelyt voivat olla monenlaisia ja on vaikea sanoa, mikä olisi toimivin ratkaisu. Mallit ovat muokkautuneet kansallisten toimintaympäristöjen mukaisiksi ja se mikä toimii yhdessä maassa, ei ehkä toimitakaan toisessa. Pohjoismaisissa kriisivalmiusjärjestelyissä on paljon yhtäläisyyksiä mutta myös eroja. Organisatorisesti Ruotsin, Norjan ja Tanskan kriisivalmiusjärjestelmät ovat keskenään yhtenevämpiä kuin Suomen kanssa. Niillä kaikilla on kansalliset kriisinhallintaviranomaiset tai jopa useampi viranomaisen, joiden tehtävinä on koordinoida ja yhteensovittaa kriisivalmiuden toimia viranomaistasolla. Ruotsissa ja Tanskassa yhteiskunnan kriisivalmius on voimakkaasti sidoksissa puolustushallintoon kuten Suomessakin. Norjassa puo-

lestaan yhteiskunnan kriisivalmius ja sotilaallinen maanpuolustus on erotettu toisistaan niin että ensimmäisestä vastaa oikeusministeriö ja jälkimmäisestä puolustusministeriö. Siviili- ja sotilasulottuvuuksia on kuitenkin tarkoitus kehittää rinnakkain siten, että yhteiskunnan resursseista luodaan mahdollisimman yhtenäinen kokonaisuus. Suomen sisäasiainministeriöllä on Pohjoismaisittain ainutlaatuinen rooli sisäisen turvallisuuden alalla. Muissa Pohjoismaissa esimerkiksi poliisitoimi on oikeusministeriön alaisuudessa ja pelastustoimi puolustusministeriöllä tai sen alaisuudessa toimivalla valmiusviranomaisella. Pohjoismaiden kriisivalmiustyön keskeiset ohjausperiaatteet ovat kuitenkin kaikilla samat: vastuu-, samankaltaisuus- ja läheisyysperiaatteet, joiden merkitys on selitetty aikaisemmin tässä tutkimuksessa.

Yhteistä Pohjoismaiden kriisivalmiustyölle on myös julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön korostaminen viime aikoina. Yksityisen sektorin toimijoiden halutaan ottavan enemmän vastuuta yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamisesta. Kehityksen taustalla voidaan nähdä yleisemmin länsimaissa toteutettu julkisen hallinnon uudistaminen ja sen toimintojen yksityistäminen sekä toisaalta myös kansalaisten entistä parempi valvetuneisuus yritysten yhteiskuntavastuusta. Muilla Pohjoismailla ei kuitenkaan ole Suomen Huoltovarmuuskeskuksen kaltaista viranomaista eikä huoltovarmuusrahastoa. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa huoltovarmuusasiat on jaettu eri viranomaisten kesken (kriisivalmiusviranomaiselle tai sektoreittain esim. energia- viranomaiselle jne.). Vaikuttaisi myös siltä, ettei huoltovarmuuden alalla ole säädeltä sopimustoimintaa muissa Pohjoismaissa samassa mittakaavassa kuin Suomessa.

Ruotsin kriisivalmiusjärjestelmän heikkoutena vaikuttaisivat olevan useat viranomaiset ja suuri koordinaatiotarve näiden välillä sekä ministeriöiden ja eri viranomaisten välillä. Ehkäpä uusi valmiusviranomainen MSB tulee ajan mittaan helpottamaan koordinaatiota sen päästessä kunnolla kiinni tehtäviinsä. Tanskan kriiseihin varautumismalli tuntuu olevan lähimpänä omaamme. Tanskan malli vaikuttaa käytännönläheiseltä, mikä on varmasti seurausta pienen maan rajallisista resursseista, jotka on täytynyt käyttää kustannustehokkaasti. Tanska ei ole rakentanut päällekkäisiä viranomaisrakenteita, vaan luottaa tehokkaasti organisoituun mutta kevyeen viranomaisrakenteeseen. Tanskan järjestelmä on kuitenkin ehkä liian ad hoc -perusteinen ja kansallisen valmiusjoukon NOST:in käyttö hakee vielä muotoaan. Norjan mallissa painottuu muihin Pohjoismaihin nähden vahva oikeusministeriön rooli. Lisäksi vaikuttaa siltä, että Norjassa vastuu kriisien hoidosta on ylemmällä tasolla kuin muissa Pohjoismaissa. Norjan kriisien hoidossa johtoministeriöllä on keskeinen rooli sen vastatessa kriisitilanteessa muun muassa toimien käynnistämisestä ja tiedon välittämisestä kansalaisille ja medialle.

Kriiseistä tiedottaminen on noussut kaikissa Pohjoismaissa ajankohtaiseksi asiaksi viimeistään tsunamin jälkeen. Yleisöstä on tullut entistä vaativampaa muun muassa tiedottamisen reaaliaikaisuuden suhteen. Ruotsi ja

Tanska ovat koettaneet vastata tiedonvälityksen kasvaneisiin vaatimuksiin perustamalla kriisitiedotusportaalit eli keskussivustot, jotka on tarkoitettu yhteiseksi kriisitiedotuksen lähteeksi, niin ettei kansalaisten tarvitsisi tietoa etsiä useasta eri paikasta. Kriisitiedotusportaalit ovat olleet tiedottamisen väline muun muassa tälläkin hetkellä ajankohtaisissa pandemia-asioissa. Kriisitiedotusportaalin uskoisin helpottavan myös viranomaisten välistä tietojen vaihtoa, kun on selkeästi osoitettu paikka, jossa tietoa jaetaan ja vaihdetaan. Suomessa vastaavanlaista kriisitiedotuspalvelua ei toistaiseksi ole mutta valtioneuvoston kanslialla on meneillään hanke sellaisen kehittämisestä. Kriisiportaali helpottaa kansalaisten tiedonhakua, kun monien eri viranomaisten sivujen sijasta tarvitseekin mennä vain yhdelle sivustolle, jossa on tarvittaessa linkkejä eri viranomaisten sivuille.

Suomen kriiseihin varautumisjärjestelmä vaikuttaa pohjoismaisten mallien vertailun jälkeen edelleenkin toimivalta tavalla järjestää yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen. Suomen haasteena tulevaisuudessa on siten systemaattisesti jatkaa kriisivalmiusasioissa tehtyä hyvää työtä niin, että pysymme kansainvälisesti kriisivalmiusasioiden suunnan näyttäjänä ja takaamme tulevaisuudessakin yhteiskuntamme elintärkeät toiminnot. Tämä vaatii viranomaisilta entistä tehokkaampaa yhteistyötä ja tahtoa kehittää Suomen kriisivalmiutta jatkuvasti. Pienenä maana Suomen kannattaa hyödyntää kriiseihin varautumisjärjestelmässään jo olemassa olevia resursseja parhaalla mahdollisella tavalla, eikä luoda päällekkäisiä rakenteita tai suorituskykyjä. Poikkihallinnollista yhteistyötä turvallisuussektorilla tulisi vahvistaa ja terävöittää. Kokonaisvaltaisen turvallisuuden luomiseksi eri hallinnonalojen tulisi kyetä ajatella ja toimia reviirijattelun sijasta entistä tiiviimmässä yhteistyössä keskenään.

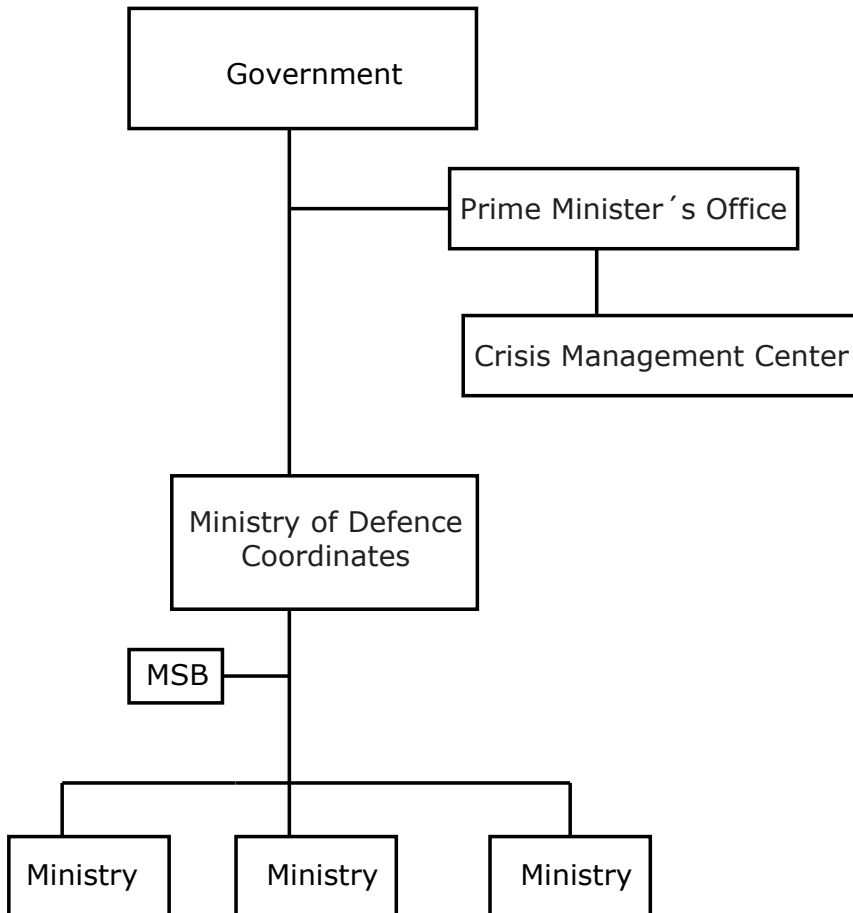
Tulevassa YETT-strategian päivitystyössä pohjana tulee toimimaan valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, jota YETT-strategian on tarkoitus konkretisoida. Eduskunta on kritisoinut uusinta turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa muun muassa sen epäyhtenäisyydestä ja laajan turvallisuuskäsitteen käytöstä ilman sen tarkempaa määrittelyä. Myös YETT-strategian uhkamallit on tehty laajan turvallisuuskäsitteen pohjalta ja tämän käsitteen tarkempi määrittely korostuu tulevassa strategiassa. Käsitteiden epämääräisyys antaa tilaa niiden poliittiselle käytölle, jolloin niitä on mahdollista tulkita aina käyttäjälle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Uudessa YETT-strategiassa kannattaisi pohtia myös ympäristönäkökohtien kokonaisvaltaisempaa huomioimista sekä niiden parempaa ennakoinnista. Muut Pohjoismaat painottavat Suomea enemmän ilmastonmuutokseen reagoimisen tärkeyttä ja ovat valmistelleet ilmastonmuutosstrategioita. Uusimmassa turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa on kyllä maininta ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista yhteiskuntaan mutta ilmastonmuutosten vastaisten toimien määrittely jää pintapuoliseksi ja koskee lähinnä vain Suomen osallistumista kansainvälisiin ilmastonmuutoksen vastaisiin sopimuksiin. Tarkempi tavoitteidenmäärittely ja toimien suunnittelu jää siten YETT-strategian vastuulle.

Lisäksi tulevassa YETT-strategiassa voitaisiin kiinnittää huomiota yhteiskunnan kriisivalmiusharjoitusten entistä tarkempaan suunnitteluun. Etenkin Tanskassa kriisivalmiusharjoitteluun tunnutaan panostettavan todella paljon: kansallisia harjoituksia järjestetään joka toinen vuosi, harjoitukset ovat hyvin valmisteltuja ja harjoitukset arvioidaan systemaattisesti, jotta niistä opitaisiin enemmän. Tanskan valmiusharjoittelun vahvuus vaikuttaisi olevan se, että harjoitusten organisoinnista vastaa keskitetysti valmiusviranomaisen BRS. Suomen valmiusharjoitusten keskeisenä ongelmana on se, ettei harjoitusten organisoijaa ja resurssien jakoa ole tarkoin määritelty. Suomessakin kriisivalmiusharjoituksista saataisiin paras hyöty, kun ne olisivat niin hyvissä ajoin suunniteltuja, että kaikki halukkaat pystyisivät osallistumaan niihin ja harjoitukset olisi ehditty sisällyttää eri viranomaisten toimintasuunnitelmiin sekä budjetteihin. Harjoitusten suunnittelun tulisi olla pitkäjänteistä ja jatkuvaa niin että niistä muodostuisi hyvä kokonaisuus. Ehkä olisi hyvä miettiä myös sitä, mihin toimijoihin harjoitukset kulloinkin kohdennetaan, vai harjoitetaanko aina kaikkia kriisivalmiuden toimijoita.

YETT-strategian päivitystä laajempi kysymys on koko selontekomenettelyn ja YETTS:in valmistelun kyseenalaistaminen nykymuotoisinaan. YETT-strategian valmistelua ohjaavan Turvallisuus- ja puolustusasiain komitean on katsottu olevan liiaksi sidoksissa puolustushallintoon. Tämän tutkimuksen perusteella vaikuttaisi kuitenkin siltä, että ehkä Norjaa lukuun ottamatta muissakin Pohjoismaissa puolustushallinnolla on vahva koordinoiva rooli valtion kriiseihin varautumisessa ja kriisivalmiusjärjestelyissä. Lisäksi puolustusvoimien resursseja käytetään Suomen lailla kriiseissä ainakin Tanskassa ja Norjassa vahvistamaan siviiliresursseja. Selontekomenettelyn ja YETT-strategian valmistelun mahdolliset muutostarpeet eivät kuitenkaan olleet tämän tutkimuksen aiheena, joten ne jätettäkään jatkotutkimusten varaan.

Swedish Crisis Management Organisation

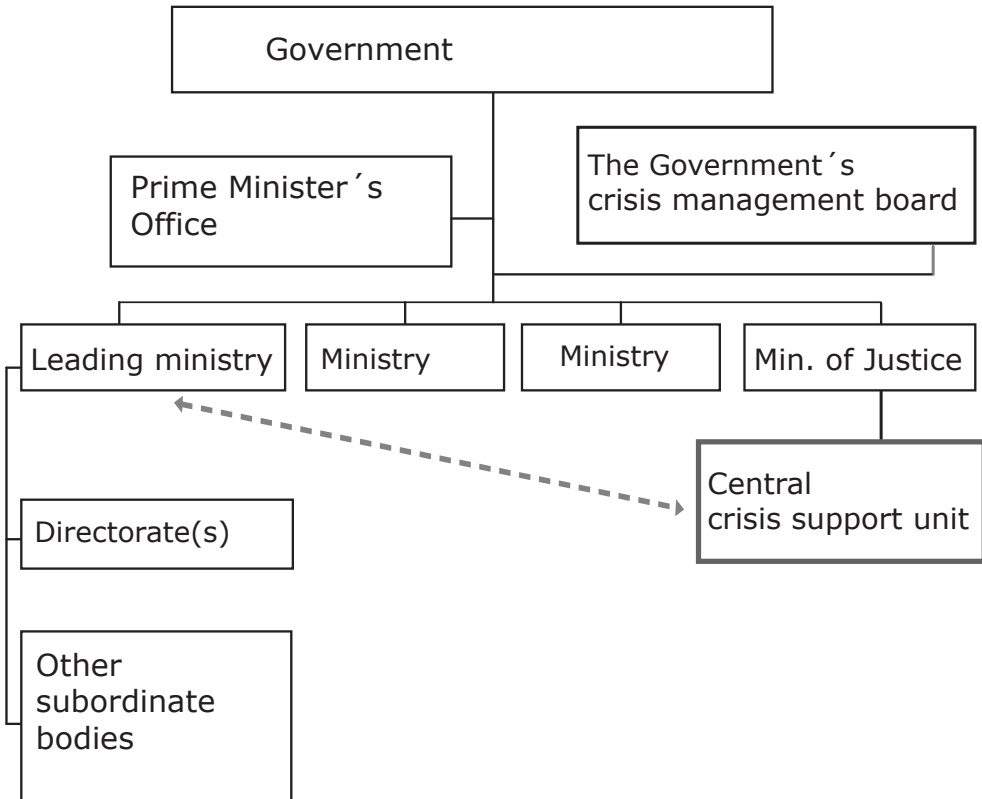

LIITE 2

Norjan kriisivalmiusorganisaatio

(Kaavio Terveys- ja hoivaministeriön apulaisjohtaja Ole T. Andersenin)

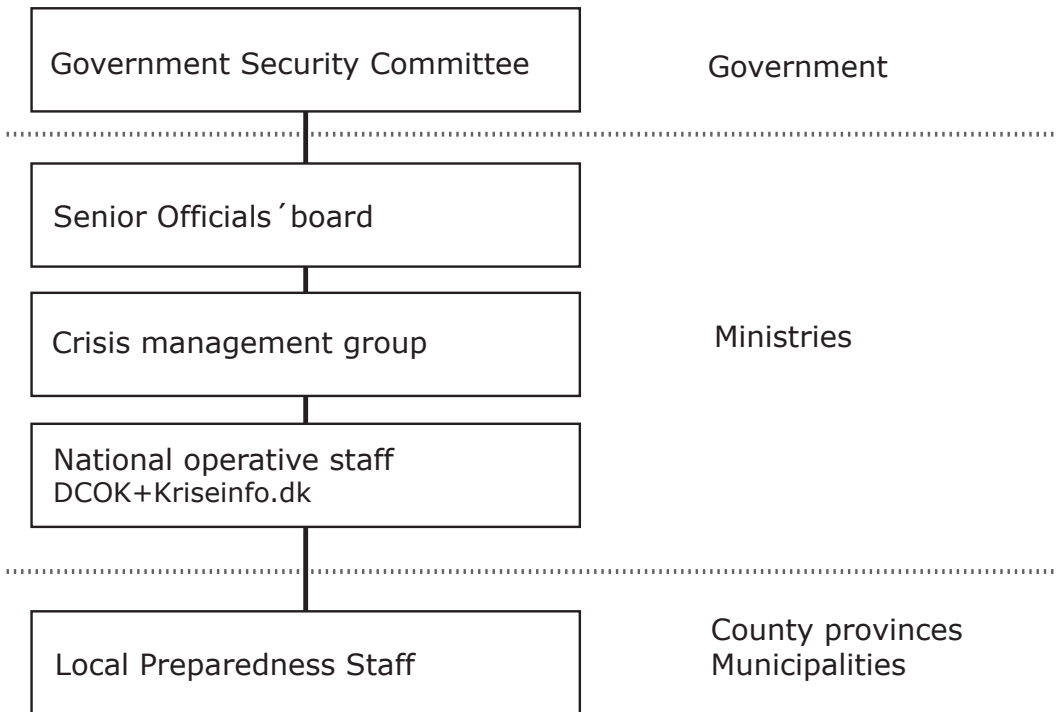
Norwegian Crisis Management Organisation

LIITE 3

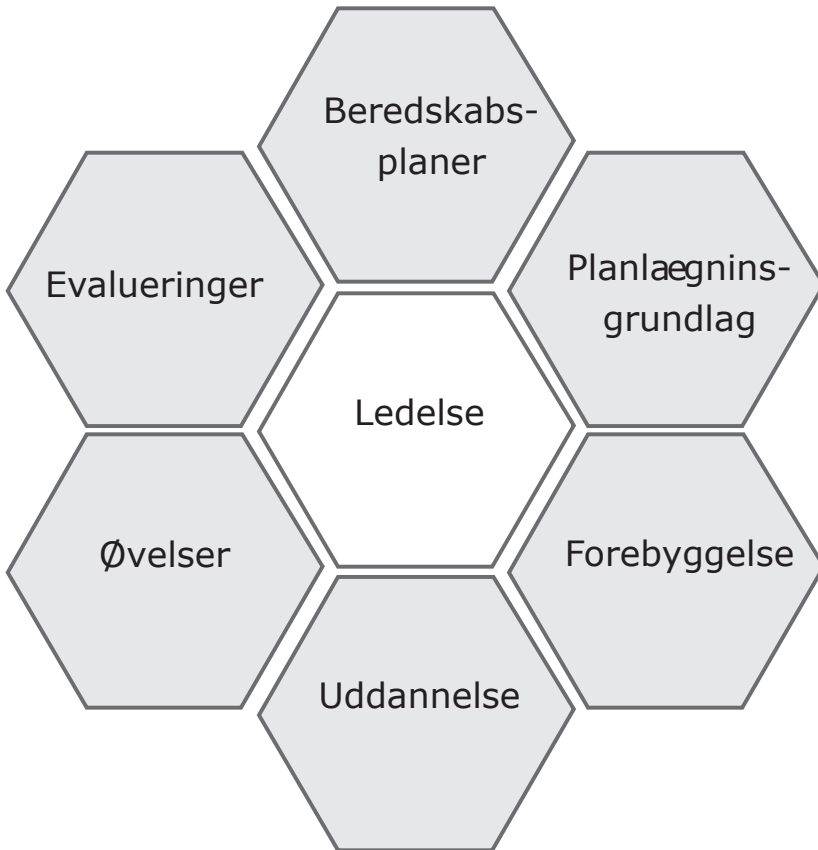
Tanskan kriisivalmiusorganisaatio
(Kaavio uudelleenpiirretty Tanskan valtion poliisin komisario Erik Johansenin
powerpoint esityksestä)

The Danish Crisis Management Organisation

LIITE 4

Beredskabsstyrelsen: Kokonaisvaltaisen valmiussuunnittelun malli

LIITE 5

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan kriiseihin varautumisen vertailu

	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska
V N K	Valtioneuvoston yleiset toimintaedellytykset Valmiuspääliikkokokous Kriisijohtaminen (YETT) (tilannekuva)	Valtioneuvoston tukeminen kriisivalmiudessa ja kriisien-hallinnassa (tilannekuva) Kriisijohtaminen	Valtioneuvostolla vastuu kriisivalmiustoimien organisoinnista (hallituksen kriisineuvosto) Kriisijohtaminen tapahtuu osoitetussa ministeriössä	Hallituksen turvallisuusvaliokunta, jota tukee turvallisuuskysymysten virkamiesvaliokunta ja kriisivalmiusryhmä
P L M	Sotilaallinen maanpuolustus Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen TPAK	Sotilaallinen maanpuolustus Kriisivalmiuden yhteensovittaminen (valmiusviranomaisen MSB, joka tukee valtioneuvostoa kriisijohtamisessa mm. tilannekuvia antamalla) Pelastustoimen ohjaaminen	Sotilaallinen maanpuolustus (turvallisuuden sotilaalliset kysymykset) Turvallisuusviranomaisen NSM	Sotilaallinen maanpuolustus Yhteiskunnan kriisivalmiuden yhteensovittaminen ml pelastustoimi (valmiusviranomaisen BRS)
O M	Tuomioistuinlaitos, syyttäjätoimi, rikosentorjunta ja rikosseuraamukset	Poliisitoimen ohjaaminen Oikeuslaitos ja kriminaali-huolto	Kansallisen turvallisuuden, varautumisen ja kriisivalmiuden yhteensovittaminen Kriisinhallintaviranomainen DSB Pelastustoimen ohjaaminen Poliisitoimen johtaminen	Poliisitoimen ohjaaminen Oikeuslaitos ja kriminaali-huolto
S M	Poliisihallinto Pelastustoimi, hätäkeskuslaitostoiminta Rajaturvallisuus ja meripelastustoimi	Ei ole	Ei ole	Sisä- ja sosiaaliministeriö (entinen sisä- ja terveystoiministeriö), jonka tehtävät vastaavat meidän sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviä

LÄHTEET

Hallitus- ja valtiopäiväasiakirjat

Regeringens proposition 2007/08:92, Stärkt krisberedskap — för säkerhets skull

Regeringens proposition 2008/09:140, Ett användbart försvar

St.meld.nro.22, Samfunnsikkerhet

St.prp.nro.48, Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, intresser og verdrer

Selonteot ja selvitykset

Beretning fra Forsvarkommissionen av 2008: Dansk forsvar: Globalt engagement

Danish Defence Commission, Summary of the Danish Defence: Global Engagement

Försvarsberedningens förslag till reformer: En strategi för Sveriges säkerhet (Ds 2006:01)

Försvarsberedningen, Försvar i användning (Ds 2008:48)

NOU (Norges offentlige utredninger) 2006:6, Når sikkerhet er viktigst

SOU 2007:31, Alltid redo! En ny myndighet mot olyckor och kriser

Försvarsberedningens omvärldsanalys: Säkerhet i samverkan (Ds 2007: 46)

Rapport från Stödutredningen, Ett användbart och tillgängligt försvar—Stödet till Försvarsmakten, Rapport 2009:A

SOU (Statens offentliga utredningar) 2008:98, Delbetänkande från Utredningen om totalförsvarsplikten: Totalförsvarsplikten i framtiden

SOU 2008:101, Ny inriktning av frivillig beredskapsverksamhet

Kirjallisuus

Sallinen, Anu (2005): Sotilaallinen maanpuolustus ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen Pohjoismaissa 2000-luvulla. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.

Muut lähteet

Beredskabsstyrelsen: National Sårbarhedsrapport 2007

Center for Terroranalyse (CTA): Assessment of the Terror Threat against Denmark

Haastattelu: Försvarsdepartementet, Tukholma 7.5.2009

Departementsråd Ulrica Gradin, Ämnesråd Olle Jonsson, Thord Eriksson, Michael Koch, Cecilia Loosström,

Haastattelu: Erityisasiantuntija Niels Johan Juhl-Nielsen TPAK-sihteeristöissä 14.5.2009

Helsingin Reservin Sanomat 4/2009, 42.vuosikerta

Norsk sikkerhets- og forsvarspolitik: Fakta om forsvaret 2009

Puolustusministeriö, puolustuspoliittisen osaston muistio 1.4.2009: Tanskan puolustuskomission raportti julkaistiin

Regeringskansliet informationsmaterial 2008, Detta är Försvarsdepartementet

Strategic Concept: Relevant Force 2004

Valmiuspäälliköiden Pohjoismaiden kiertomatka 31.5–3.6.2009

Ruotsi 31.5–1.6:

Suomen suurlähettiläs Alec Aalto
Sotilasasiamies Harri Niskanen
Statministerns kansli, Biträdande kanslichef Lars Hedström
Statministerns kansli, Kansliråd Kjell Mo
Statministerns kansli, Lisa Ekevärn
Försvarsdepartementet, Ämnesråd Thord Eriksson
Försvarsdepartementet, Kansliråd Minna Nyman
Näringsdepartementet, Erik Thornström
Jordbruksdepartementet, Ämnesråd Stefan Källman
MSB, Generaldirektör Helena Lindberg
MSB Magnus Dyberg-Ek
MSB Mona Matsson
MSB Magnus Hjort
MSB Jakob Wetterud
MSB Marcus Berg

Norja 1.6–2.6:

Suomen suurlähettiläs Peter Stenlund
Lähetystöneuvos Satu Suikkari-Kleven
Ministry of Justice and Police, Deputy Director General Knut Anders Moi
Directorate for Civil Protection and Emergency Planning, Deputy Director General Per K Brekke
Norwegian National Security Authority, Assistant Director General Geir Samuelsen
Ministry of Defence, Kristin Mørkestøl
Ministry of the Environment, Jens Kristian Halset
Ministry of Trade and Industry, Lisbeth Muhr
Ministry of Transport and Communications, Director Anders Hovdum
Ministry of Health and Care Services, Director Ole T Andersen
Ministry of Foreign Affairs, Assistant Director General Kristin Melsom
Norwegian Defence Research Establishment (FFI), Håvard Fridheim

Tanska 2.6–3.6:

Suomen suurlähettiläs Eero Salovaara
Ministerineuvos Pertti Ikonen
Danish National Police, Chief Superintendent Erik Johansen
The Danish Emergency Management Agency (DEMA), Head of Office Henrik G. Petersen
Danish Security and Intelligence Service (PET), Head of Department Anja Dalgaard-Nielsen
The National Board of Health, Head of Section Sigrid Paulsen

Internet

Denmark's Ministry of Climate and Energy

<http://kemin.dk/en-US/COP15/COP15/Sider/COP15climateconference.aspx>

Sivuilla vierailtu 16.5.2009

Energimyndigheten

<http://www.energimyndigheten.se/en/About-us/Mission/>

Sivuilla vierailtu 11.6.2009

Energinet.dk

<http://www.energinet.dk/en/menu/About+us/Profile/Profile.htm>

Sivuilla vierailtu 1.7.2009

MSB, <http://www.msbmyndigheten.se/ui/templates/pages/StandardPage202.aspx?epslanguage=SVR>

Sivuilla vierailtu 13.5.2009

Norges vassdrags- og energidirektoratet

<http://www.nve.no/en/About-NVE/>

Sivuilla vierailtu 6.7.2009

Regeringskansliet

<http://www.regeringen.se/sb/d/10253/a/101878>

Sivuilla vierailtu 13.5.2009

<http://www.regeringen.se/sb/d/1477/a/108973>

Sivuilla vierailtu 13.5.2009

<http://www.regeringen.se/sb/d/6468>

Sivuilla vierailtu 13.5.2009

<http://www.regeringen.se/sb/d/10562/a/126447>

Sivuilla vierailtu 19.5.2009

<http://www.regeringen.se/sb/d/11432/a/125556>

Sivuilla vierailtu 3.7.2009

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/93/20/943c282e.pdf>

Sivuilla vierailtu 3.7.2009

Statsministeriet

http://www.stm.dk/_a_1848.html

Sivuilla vierailtu 11.6.2009

Sveriges Ambassad, Helsingfors

http://www.swedenabroad.com/News____8787.aspx?slaveid=72070

Sivuilla vierailtu 3.7.2009

Puolustusministeriö

PL 31

00131 HELSINKI

Puhelinvaihde: (09) 16001

Telefaksi: (09) 1608 8244

www.defmin.fi